ALTIBOX NORWAY CHESS

altibox
NORWAY CHESS

AVIS FOR SUPERTURNERINGEN I SJAKK,
STAVANGER / 18 - 30 APRIL 2016

De fire brødrene Haave som gjorde Stavanger til en sjakkby side 9-11

Sjakken trenger flere kvinner side 21-22

Bli smartere med hjernesporten
side 28-29

Velkommen til Altibox Norway Chess 2016

Altibox Norway Chess går inn i sitt fjerde år med litt ny og forhåpentlig friskere og enda bedre versjon gjennom nytt navn, ny logo og ny webside. Vår samarbeidspartner Fasett har hjulpet oss med dette.

Vi har jobbet mye for å etablere en bedre forutsigbarhet med lengre avtaler og en lengre horisont, og vi er veldig takknemlige og glade for at vi er i ferd med å lykkes med det. Flere viktige avtaler er på plass for de neste tre årene, da spesielt med Altibox og TV 2.

Altibox Norway Chess har en visjon om å spre kunnskap og glede og bidra til å skape nye sosiale arenaer for mennesker på kryss av aldersgrupper, kjønn og bakgrunn. Videre ønsker vi å gi regionen vår og landet vårt en positiv og økt oppmerksomhet.

At vi nok en gang kan invitere dere alle til å overvære en av verdens sterkeste sjakkturneringer gjennom tidene er vi stolte av, dette blir virkelig lagt merke til rundt i verden. Det å få på plass en så sterkt turnering er noe flere av verden største byer «misunner» oss, og hver gang det skjer skapes det historie.

Vår egen verdensmester, Magnus Carlsen (se intervju side 13-15), har ennå til gode å vinne Altibox Norway Chess. Sergey Karjakin som vant i både 2013 og 2014 og Veselin Topalov som vant i 2015 vil nok begge sammen med resten av feltet forsøke å hindre Carlsen seier i år også.

Satsingen på skolesjakk og barn/ungdom er sentral for Altibox Norway Chess. Nytt av året er at det er inngått samarbeidsavtale med Norges Sjakkforbund for årene fremover. Satsingen har som mål å utvide skolesjakkturneringen og aktivitetene rundt til å gå fra et regionalt konsept til å bli en nasjonal turnering over flere dager.

Allerede i år er det utvidet fra etdags arrangement til et tre-dagers arrangement, alt samlet på Vitenfabrikken i Sandnes.

Målet er at tusenvis av barn fra inn- og utland om noen år samles over flere dager til en gedigen finaleturnering.

At Stavanger og regionen er med å sette sjakken på kartet er ikke helt nytt.

Brødrene Haave som du kan lese om på side 9-11 var aktive og dyktige, og hadde Norges Sjakkforbund kjent sin besøkelsestid kunne alle fire havnet samtidig på norges OL-landslag tidlig på 1930-tallet.

Det kan i denne sammenheng også nevnes at det var en utflyttet Gjesdalbu, læreren Sven Lima, som tok initiativ til å stifte Norges Sjakkforbund.

Vi håper flest mulig av dere har tid, lyst og anledning å ta turen innom å se på både Magnus Carlsen, resten av sjakkstjernene og skolebarna i aksjon. Dere vil da kunne se TV 2 med Hans Olav Lahlum i spissen «live» på direkten.

Årets Altibox Norway Chess starter 18. april med lynsjakk på Scandic Stavanger City, fortsetter med seks runder på Stavanger Forum og avsluttes med de tre siste rundene på flotte Stavanger Konserthus (se program på neste side).

Vel møtt!

Kjell Madland,
Styreleder

Ansvarlig utgiver: Tower AS
Styreleder: Kjell Madland
Redaktør: Benedicte Westre Skog

Webside: norwaychess.no
Opplag: 40.000 eksemplarer

Distribusjon: Utvalgte områder på Nord-Jæren
Distributør: Norpost

Layout: Gunnarshaug Trykkeri AS
Trykkeri: Schibsted Trykk Flesland

PROGRAM

MANDAG 18.04 kl. 14:00	MOTTAGELSE OG PRESSEKONFERANSE Scandic Stavanger City
MANDAG 18.04 kl. 17:30	LYNSJAKKTURNERING Scandic Stavanger City
TIRSDAG 19.04 kl. 16:00	RUNDE 1 Stavanger Forum
ONSDAG 20.04 kl. 16:00	RUNDE 2 Stavanger Forum
TORSDAG 21.04 kl. 16:00	RUNDE 3 Stavanger Forum
FREDAG 22.04 kl. 16:00	RUNDE 4 Stavanger Forum
FREDAG 22.04 kl. 12:00	SKOLETURNERING Vitenfabrikken, Sandnes
LØRDAG 23.04 kl. 12:00	SKOLETURNERING *Fridag for spillerne* Vitenfabrikken, Sandnes
SØNDAG 24.04 kl. 16:00	RUNDE 5 Stavanger Forum
SØNDAG 24.04 kl. 12:00	BARNAS GRAND PRIX Vitenfabrikken, Sandnes
MANDAG 25.04 kl. 16:00	RUNDE 6 Stavanger Forum
TIRSDAG 26.04	FRIDAG
ONSDAG 27.04 kl. 16:00	RUNDE 7 Stavanger Konserthus
TORSDAG 28.04 kl. 16:00	RUNDE 8 Stavanger Konserthus
FREDAG 29.04 kl. 16:00	RUNDE 9 Stavanger Konserthus *Hvis to spillere deler 1. plass vil det bli omspill med lynsjakk og hurtigsjakk etter partiene er slutt sent kveld fredag 29. april. Hvis det er mer enn to spillere som deler 1. plass vil omspill skje lørdag 30. april.*
LØRDAG 30.04 kl. 20:00	PREMIEUTDELING Lukket arrangement

BILLETTER

Voksen 200,-

Barn (16 år) / Student 100,-

Familie 400,-

Billetter selges direkte
på arrangementsted.

SPILLESTEDER

Scandic Stavanger City

Stavanger Forum

Vitenfabrikken

Stavanger Konserthus

Scandic altibox NORWAY SUMMIT Bavaria

norwaychess.no

NorDan®

Smarte
dører og
vinduer

www.nordan.no

NOK EN GANG BRINGER ALTIBOX STOR UNDERHOLDNING TIL STAVANGER.

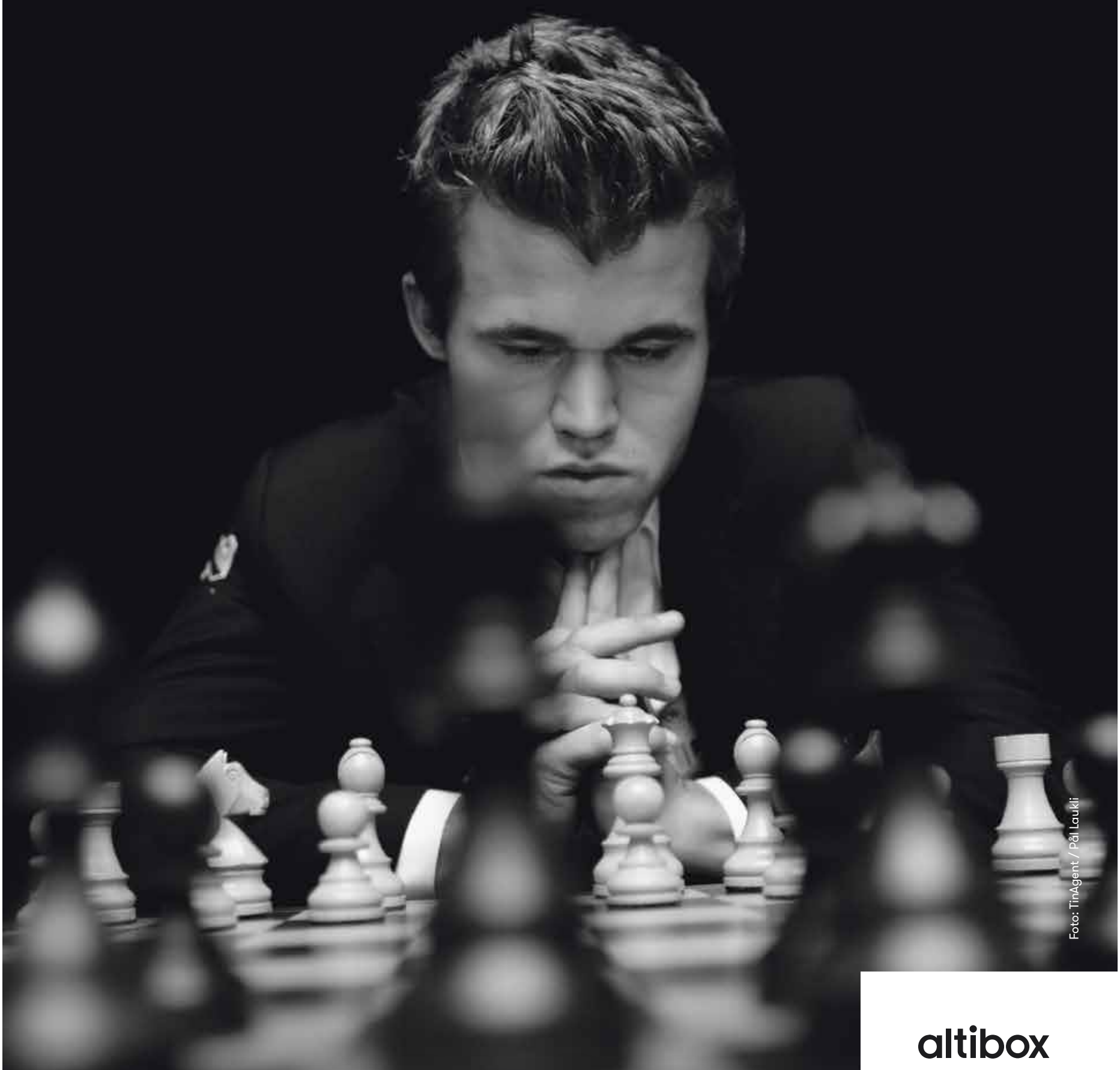

Foto: TinAgent / Pål Laukli

Altibox er stolt kongesponsor av Altibox Norway Chess. For fjerde gang bidrar Altibox til at en av verdens fremste sjakkturneringer kan komme til hjembyen vår. Og for at underholdningen din skal komme kjappest mulig frem, er det lurt å ha det beste nettet. Vi har Norges mest fornøyde TV- og bredbåndskunder 6 år på rad – av god grunn.

altibox

NORWAY CHESS

NORWAY CHESS 2015

"Norway Chess 2015 var en flott opplevelse. Arrangørene og spillerne var alle veldig greie med meg og førstepremien smakte godt! Det er en turnering av ypperste klasse og jeg gleder meg til Altibox Norway Chess 2016!

Veselin Topalov, vinner av Norway Chess 2015

Magnus Carlsen er medkommentator i Stavanger Aftenblad TV sitt studio på Vitenfabrikken under skoleturneringen

Barn i konsentrasjon under skolesjakk-turneringen

Sjakk-bilene fra MINI linet opp på Rennesøy under spillerunden på Utstein Kloster

Hele bygda var samlet når spillerne ankom Rennesøy. Magnus Carlsen her sammen med det lokale korpset

TV 2-gjengen som sendte live fra Stavanger hver dag

Magnus Carlsen i studio. Her sammen med kommentatorene Hans Olav Lahlum og Simen Agdestein samt programleder Kaja Snare

Lokale sjakkspillere utkledd som Galtamannen på Rennesøy

Fantastiske frivillige under arrangementet. Her fra v. Linn, Randi og Tone

Altibox Norway Chess gikk i fjor inn i sitt tredje strake år, denne gang som en del av «Grand Chess Tour».

TEKST **MAREN STANGELAND** BILDER **ALTIBOX NORWAY CHESS**

Igjen samlet turneringen verdens sterkeste sjakkspillere til regionen. Blant mange kjente ansikt i det aller øverste toppsjiktet, var også norske Jon Ludvig Hammer tilbake på deltakerlisten. Hammer, som på dette tidspunkt var ranket som nummer 75 i verden, hadde kvalifisert seg gjennom en imponerende triumf i en egen kvalifiseringsturnering. Forhåndsfavoritt Magnus Carlsen var inne i en toppform og spektakulær vinnerrekke med tre store turneringsseiere på kort tid. Skulle Norway Chess bli den fjerde?

Som tidligere bød også Norway Chess 2015 på spektakulære spillesteder. Lynsjakkturneringen ble arrangert på Flor og Fjære, mens runde fire ble avholdt på Utstein kloster. Dette var første gang noensinne at en superturnering spilles i et kloster og ble dermed en historisk begivenhet på historisk grunn. Hver gang stjernespillerne skulle fra A til B, kunne de stole på utmerket service fra egne sjåfører og karakteristiske sjakk-biler.

Sammen med målet om å arrangere en av de aller sterkeste sjakkturneringene i verden, fortsatte Altibox Norway Chess også sin misjon med opplæring og arrangere turneringer for regionens mange skolebarn. Høydepunktet ble en storslått skoleturnering på Vitenfabrikken i Sandnes under en av Altibox Norway Chess spillernes hviledager. Her møttes skolelag fra både Rogaland, Hordaland, Aust- og Vest-Agder til dyst. Samtlige av elitespillerne dukket også opp som tilskuere til mange av både de unge og eldres store begeistring. Carlsen tok seg også god tid til å kommentere flere live-sendte partier i kroken til TV Aftenbladet. Til slutt var det laget fra Sandved Skole fra Sandnes som gikk av med seieren.

Superturneringens første runde startet med et brak, da hele fire av fem partier ble avgjort med vinst eller tap. Vinneren av lynturneringen som ble avholdt dagen før hovedstart, Vachier-Lagrave, fikk raskt en posisjonell fordel med hvit mot armeneren Levon Aronian. Partiet endte i et sluttspill uten særlige problemer for Vachier-Lagrave. Rundens siste og mest dramatiske parti ble uten tvil Carlsen – Topalov. Etter en lang kamp hadde Carlsen på mesterlig vis opparbeidet seg en vunnet stilling, men overrasket både motstander, dommere og samtlige tilskuere med å tape på tid. Det viste seg at verdensmesteren hadde misforstått den noe uvanlige tidskontrollen. Tapet var likevel en realitet, og det var en åpenbart skuffet Carlsen som forlot spillelokalet etter den dramatiske åpningsrunden.

Runde to fortsatte betraktelig roligere med fire av fem partier som endte i remis. Skuffelsen var likevel stor blant de mange som hadde krysset fingrene for at Carlsen skulle komme tilbake etter en tøff start på turneringen. Verdensmesteren tapte mot italiensk-amerikanske Caruana og sto dermed med en uvanlig svak start med 0/2 poeng. Topalov cruiset stødig videre etter sin noe heldige start, og gikk inn i en solo ledelse allerede etter fjerde runde. Turneringens lavest ratede spiller, Jon Ludvig Hammer, fikk en pen start med remis mot Vachier-Lagrave og Aronian. Seierne satt derimot lenger inne og lot seg vente helt til siste runde, hvor han da til gjengjeld utdanket en noe resignert Carlsen. Forrige gang en match mellom de to kompisene endte på samme vis var under NM for ungdom i Porsgrunn 2000. Hammer avslutter dermed Norway Chess 2015 med 3 poeng.

Topalov fullførte turneringen med strak kurs og trengte kun remis i siste runde for å sikre førsteplassen. Her valgte han en solid variant av dronninggambit og sikret dermed seieren i Norway Chess med 6,5 poeng. Tidligere verdensmester, Vishy Anand, endte like bak som nummer to med 6 poeng. Forhåndsfavoritten Magnus avsluttet Norway Chess 2015 med 3,5 poeng og havnet på en skuffende syvende plass. Den uheldige starten så ut til å påvirke verdenseneren langt mer enn ventet. I intervjuet med Magnus på side 13 kan du lese mer om hva verdensmesteren tenker om årets turnering.

Altibox Norway Chess skisserer en tydelig utvikling i den norske sjakkinteressen. Det aller første Norway Chess arrangementet i 2013 var før Magnus Carlsen ble hedret med VM-tittelen. VM i Chennai ble på mange måter et vendepunkt i Norge for den store sjakkinteressen. På det tidspunktet var det nok utenkelig for mange at et parti sjakk på flere timer kunne trollbinde halve den norske befolkningen foran TV-apparatene. Dette har endret seg drastisk og Altibox Norway Chess opplever nå stor interesse fra et bredt og engasjert publikum. Og for alle som kjenner Magnus Carlsens vinnerinstinkt «Altibox Norway Chess 2016 blir uhyrende spennende…» ■

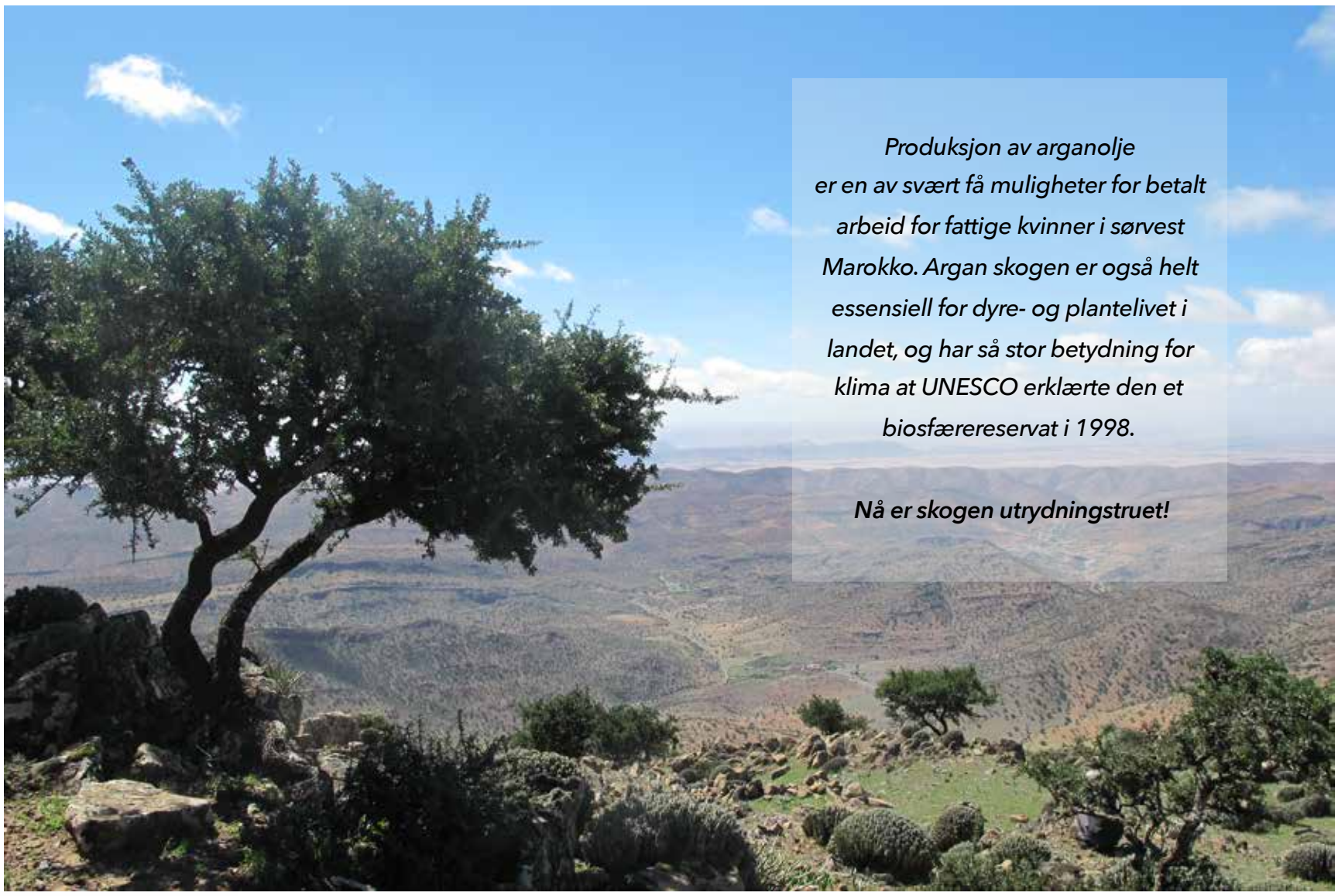

PLANT ET TRE - GI EN BEDRE FREMTID

Argan skogen i Marokko har blitt redusert kraftig de siste årene og berber befolkningen, en fattig befolkningsgruppe i Marokko, står i fare for å miste sitt livsgrunnlag. Skogen er også avgjørende for tusenvis av plante- og dyrearter, og helt essensiell for å redusere spredning av ørkenen i området.

Argan Care er en nyoppstartet stiftelse fra Stavanger som skal plante og rehabilitere 200 mål med skog i Sørvest-Marokko. Prosjektet bidrar til viktige arbeidsplasser, spesielt for kvinner, i en region med svært få andre alternativer.

Lese- og skriveopplæring til kvinner er også et viktig del av prosjektet.

Hjelp oss å gjøre en forskjell
Alle bidrag går uavkortet til formålet

Vipps! Brukernavn: Argan Care (Vipps nr. 10604)

Argan Care har kontonummer: **1503.70.44242**

Tusen takk!

www.argancare.org

De fire brødrene Haave som gjorde Stavanger til en sjakkby

Sjakklivet i Stavanger opplevde sin første storhetstid på 1930-tallet da blant annet Stavanger Sjakklubb ble norgesmestere for lag i 1938. Sentralt i vinnerlaget sto de fire brødrene Haave som faktisk alle tilhørte norgeseliten i sjakk.

TEKST **ØYSTEIN BREKKE**

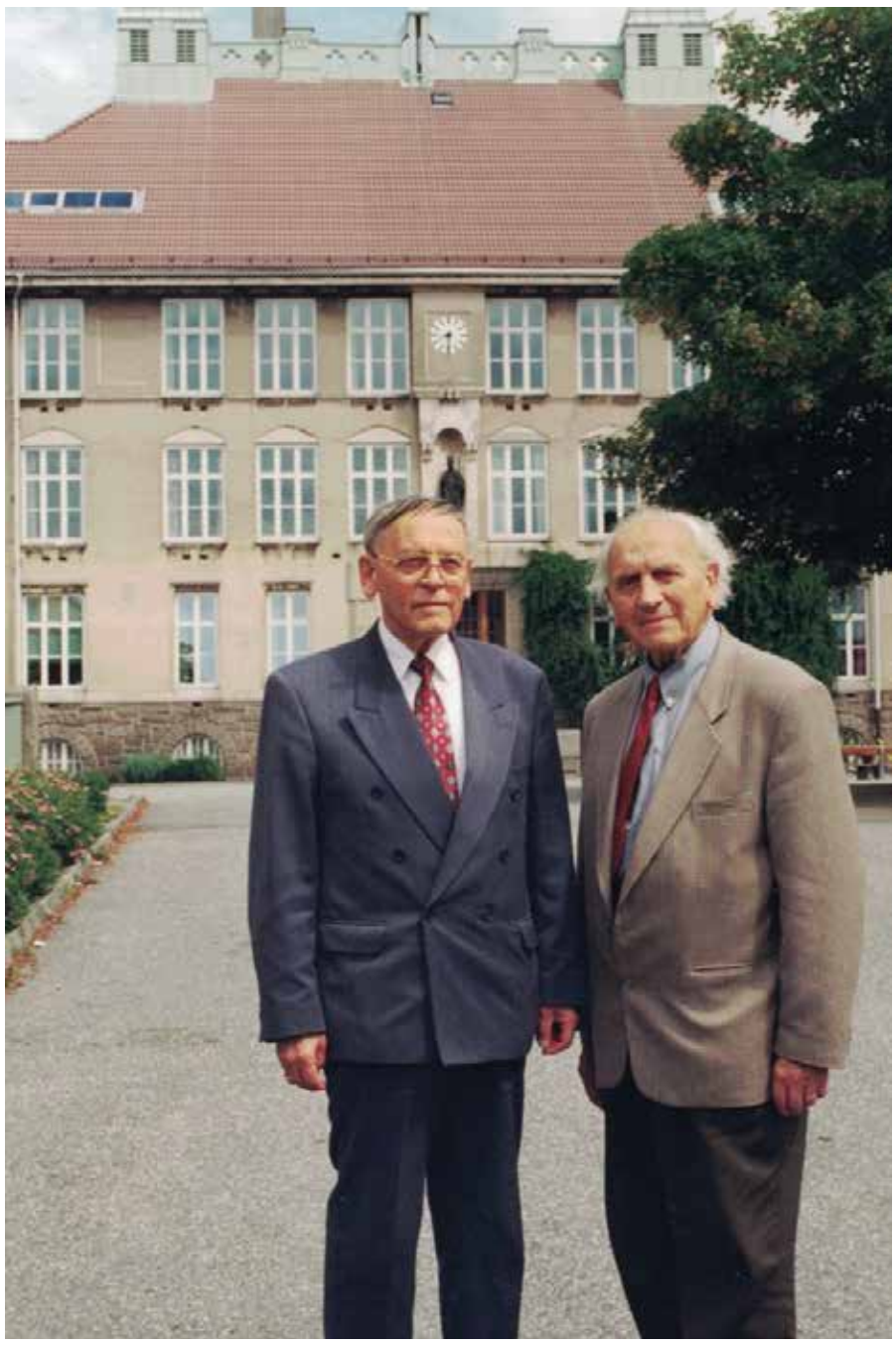

Brødrene Einar (til venstre) og Carl Haave i 1997 ved St. Svithun skole der de 66 år tidligere første gang hadde kjempet om Norgesmesterskapet i sjakk.

NM-finalen i 1938 var litt av en utfordring for Stavanger-laget som møtte den nesten alltid ledende norske klubben, Oslo Schakselskap. Oslo Schakselskap var nok favoritter, men finalekampen i Oslo endte uavgjort 3-3 og så ble det en omkamp spilt over telefon som Stavanger vant med 4-2. På førstebord vant yngstebror Carl Haave i den ordinære kampen over regjerende norgesmester Arne S.B. Krogdahl og i omkampen over den mangeårige storspilleren Georg Christiansen.

STERKESTE SØSKENKVARTETT

Mange vet at Einar Haave var en sterk sjakkspiller fra Stavanger som ble berømt for radiopartiene sine og senere Norgesmester også individuelt i 1954. Litt mindre kjent er det i dag at alle de fire Stavanger-brødrene Finn (født 1899), Halfdan (født 1905), Einar (født 1908) og Carl Haave (født 1910) i sin tid hørte hjemme i toppen i norsk sjakk. De utgjorde den sterkeste søskenkvartetten i norsk sjakk gjennom tidene, men faktisk i ganske god konkurranse. Den nærmeste rivalen til posisjonen ble i mye senere tid brødrene Pål, Sjur, Espen og Simen Agdestein fra Asker, men bare Espen og Simen av dem satset tilstrekkelig på sjakk til å komme opp i eliten. Også de fire brødrene Finn, Egil, Haakon og Ragnar Opsahl fra Elverum var temmelig gode, men havnet tidlig i ulike sjakkmiljøer. Bare Haakon Opsahl av dem deltok i øverste NM-klasse for sin klubb «1911», første gang i 1925 og siste gang i 1958. Felles for alle disse tre sjakkfamiliene er at de to yngste brødrene har blitt enda sterkere enn de to eldste. Mange andre av de ypperste sjakkspillerne i Norge har også hatt fordelen av storesøsken å spille sjakk med i ung alder.

STARTET MED STOREBROR FINN

Sjakknivået i Stavanger var ganske beskjedent i de første årene etter at nåværende Stavanger Sjakklubb var stiftet i 1917. Den som fikk nivået kraftig opp var eldstebror Finn Haave. Han kom tilbake til byen i 1921 etter et par år i Kristiania, hvor han hadde vært i militæret og begynt å studere medisin. Finn var utvilsomt en lovende spiller, ja «lidderlig god» ifølge den senere polarforskeren Helge Ingstad som han spilte mye sjakk med da de bodde i telt ved siden av hverandre på Hovedøya som gardister i militærtjenesten i 1920. Ingstad fortalte dette i et intervju med denne artikkelens forfatter til Norsk Sjakkblad tidlig i år 2000. På sommeren 1920 fikk begge ungdommene fri fra militæret til å delta i Landsturneringen (NM) i Militære Samfund i Kristiania. I nest øverste klasse, klasse 1, gikk Finn Haave suverent til topps med 7 poeng av 9, og Helge Ingstad var blant dem som delte andreplassen med 5 poeng i en sterk og jevnspilt klasse.

Finn Haave rykket altså opp til øverste NM-klasse, men fant ikke anledning til å stille opp der før så sent som i Bergen i 1946. Derimot deltok Finn på høsten 1920 i mesterklassen i Christiania Schakselskab og beseiret både de to siste årenes norgesmester Jac. A. Brekke og det neste årets mester H.G. Hansen. I 1921 rakk Finn Haave også et studieopphold i Berlin, men engasjementet hans var da større ved sjakkbrettet der han blant annet fikk mange partier med de gamle storhetene Teichmann og von Bardeleben og den unge Sämisch. Tilbake i Stavanger i 1922 ble Finn læremester i sjakk for de tre yngre brødrene sine og en god ankermann for Stavanger Sjakklubb i lagkampene mot Bergens Schakklub. I årene 1923-26 ble det avholdt individuelle Vestlandsmesterskap og Finn Haave fra Stavanger Sjakklubb ble en klar vinner av det første i 1923. Mer oppsiktsvekkende var det at lillebror Einar Haave, bare 16 år gammel, vant Vestlandsmesterskapet i 1925 etter omkamp mot Leif Endresen fra Bergen.

FØRSTE NM I STAVANGER 1931

Den første Landsturneringen, sjakk-NM i Stavanger i 1931, ble en milepæl for sjakklivet i byen. For første gang ble det overkommelig for flere av byens spillere å stille opp i en nasjonal sjakkturnering og de markerte seg med brask og bram. I 1. klasse, den nest øverste, ble det tredobbelt seier til Stavanger med Johannes Austbø, Halfdan Haave og Th. Wetteland. De to yngste Haave-brødrene fikk delta i øverste klasse, og yngstemann, 20-årige Carl Haave, beseiret i første runde favoritten Erling Myhre. I siste runde hadde Carl fått stikkamp om mesterskapet hvis han hadde vunnet i stedet for å tape. Einar Haave fikk det ikke til å klaffe like bra med en sjuendeplass, men kom sterkt tilbake mange →→→

Vestlandsmesterskapet i Stavanger i 1923 var den første store sjakkturneringen i Rogaland. Helt til venstre sitter mesteren Finn Haave i spill med Arnold Nielsen fra klubben Caissa i Bergen, med 12-åringen Carl Haave som tilskuer. På det høyre bordet sitter til venstre Johannes Austbø, som også var en sterk spiller i Stavanger, i spill med Halfdan Haave, med 14-årige Einar Haave som nærmeste tilskuer.

ganger senere. Under Landsturneringen i Stavanger i 1997 fikk jeg hjemme hos Carl Haave gleden av å intervjue de spreke pensjonistene og sjakklegendene Carl og Einar. Etter intervjuet i Norsk Sjakkblad nr. 6 1997, tok vi sammen en tur til St. Svithun skole inne i sentrum der brødrene 66 år tidligere deltok i kampen om norgesmesterskapet. (Se bilde.)

IKKE NORSK OL-LAG I 1933

Da sjakkforbundet sendte brev til klubbene om interesserte kandidater til et norsk lag til sjakkolympiaden i engelske Folkestone i 1933, svarte Stavanger Sjakklubb med å nominere alle de fire brødrene Haave. Utenom dem var Andreas Gulbrandsen fra Moss, norgesmester i 1931, og Lars Hanssen fra «1911» meldt inn som aktuelle navn. Sjakkforbundets styre valgte å svare Stavanger at de bare kunne få med én av brødrene på laget, samtidig som Oslo Schakselskap ble bedt om å finne spillere.

Resultatet ble at Norge ikke deltok i sjakk-OL i 1933. I ettertid må dette kunne sees på som en stor feilvurdering og undervurdering av brødrene Haave som alle på det tidspunktet omtrent var like gode som de beste spillerne i Schakselskapet. Den minst kjente av de fire, Halfdan Haave, ble i NM i Bergen i 1932 slått bare på kvalitetspoeng fra å kjempe om de seks første NM-plassene i finalen i mesterklassen, en finale som ingen av de fem representantene fra Oslo Schakselskap kvalifiserte seg til. Et norsk OL-lag med tre eller fire Haave-brødre i 1933 hadde på flere måter vært en stor begivenhet som man gikk glipp av.

KJENDIS GJENNOM RADIOSJAKK

Einar Haave ble det store navnet av sjakkbrødrene fra Stavanger. Gjennom det feiende flotte partiet som han vant i radiolandskampen i 1947 mot Bjørn Nielsen fra Danmark ble han rett og slett Norges første sjakk-kjendis. Begivenheten var en mektig propaganda for sjakkspillet i Norge og nesten alle nordmenn og dansker fulgte spent med på partiet der det hver kveld ble lest opp et nytt trekk på radioen, som den gang var eneste nasjonale mediekanal utenom aviser og blader på trykk.

Einar Haave og denne radiolandskampen fikk sin rettmessige plass i prologen som Knut Bøckman forfattet og leste til Norges Sjakkforbunds 75-årsjubileum i forbindelse med Landsturneringen på Randaberg i 1989:

«… Og rent epidemisk ble sjakkens basill den våren da ingen av oss kunne sove før vi hørte radiotrekket til Haave.

Hans bønder gikk tappert i døden med hilsen fra Einar til den danske Bjørn Nielsen.

Og Norge satt fjetret og fulgte sin kårne:

«Nå ofrer han straks både springer'n og tårnet!»

Ja, Haave han ofret flerfoldige ganger, med seier til Norge og gull til Stavanger.»

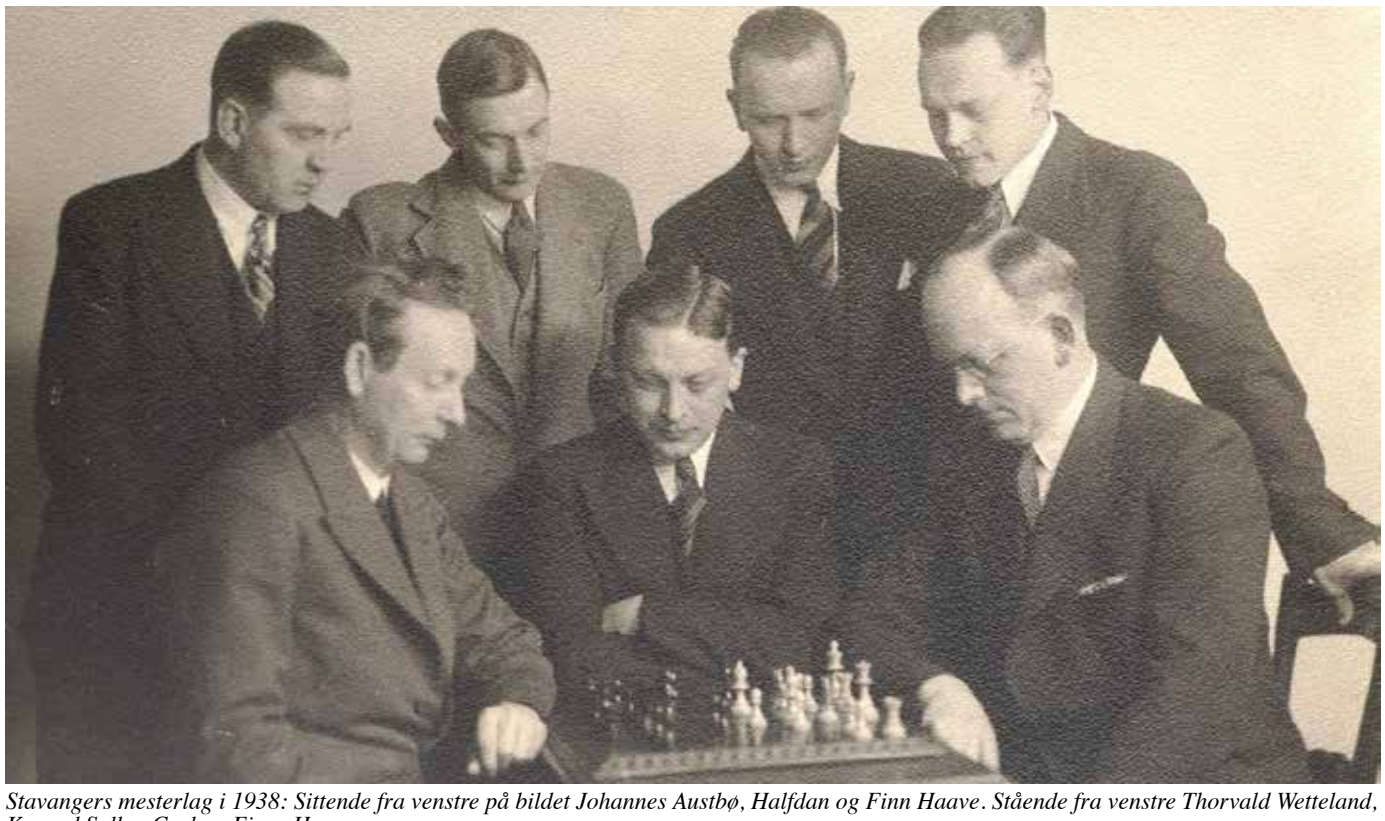

Stavangers mesterlag i 1938: Sittende fra venstre på bildet Johannes Austbø, Halfdan og Finn Haave. Stående fra venstre Thorvald Wetteland, Konrad Salbu, Carl og Einar Haave.

Visste du at...

Det er flere måter å spille et sjakkparti på enn det er elektroner i universet.

Einar Haave deltok seksten ganger i toppklassen i landsturneringene fra 1931 til 1961 og i Drammen i 1954 ble han Norgesmester individuelt. Til dags dato også som den eneste fra Rogaland. Ved flere anledninger viste Einar også en betydelig styrke på det norske landslaget i sjakk og bidro blant annet med seier 2-0 på sitt bord da Norge vant over Danmark med 11-9 i en landskamp i 1947.

CARL HAAVE GJORDE COMEBACK

Carl Haave var ikke mye svakere enn Einar, men deltok mindre utenfor klubben. Da Stavanger Sjakklubb arrangerte sin andre landsturnering i 1951 var han hovedansvarlig for arrangementet, men lot seg i siste øyeblikk overtale til å stille opp i mesterklassen, og gikk til topps.

Carl gjorde ellers som den eneste av brødrene et comeback ved brettet i høyere alder. Han kom med da Thor Geir Harestad i 1979 startet opp Randaberg Sjakklubb like utenfor Stavanger. Etter at Carl Haave ble klubbmester på første forsøk fikk han et ratingtall så høyt som 2273 og i 1980 gjorde han også et lite comeback som 70-åring i mesterklassen i NM i Oslo. Ellers stilte iblant både Einar og Carl opp for Norge i landskamper i postsjakk når Sverre Halvorsen, Postsjakkforbundets drivkraft i Stavanger, ba om det, normalt på førstebord og med gode resultater.

UTVIKLING AV SJAKKBYEN STAVANGER

De fire brødrene Haave utgjør et unikt kapittel i norsk sjakk som sikkert hadde vært enda mer kjent hvis de hadde holdt til mer «sentralt» i landet den gang reisene var dyrere og mer krevende. Men lokalt fikk de en stor betydning for utviklingen av et i nasjonal målestokk temmelig sterkt sjakkmiljø i Stavanger og omegn opp til vår tid. ■

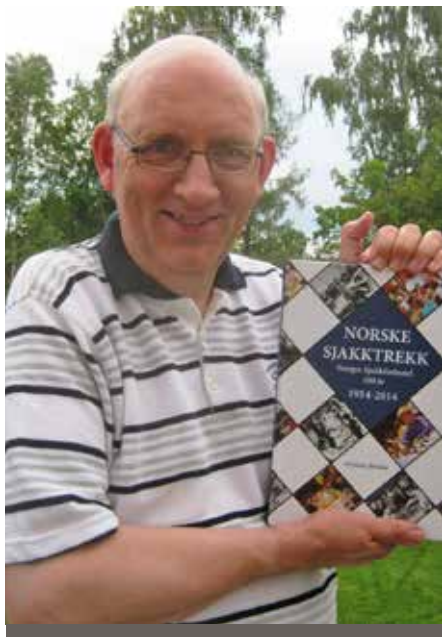

Artikkelforfatteren Øystein Brekke har skrevet flere sjakkhistoriske bøker, blant annet «Norske sjakktrekk» til Norges Sjakkforbunds 100-årsjubileum i 2014. Som sitt daglige virke driver han ellers Sjakkbutikken.no.

SPISERIET
Både anmeldere og publikum har latt seg begeistre av restauranten med den misunnelsesverdige utsikten over fjorden. Kanskje ikke så rart med OL – og VM-vinner Andreas Myhrvold som kjøkkensjef, og Norges beste kokk 2014 samt sølv vinner i Årets kokk 2015, Christian Pettersen, i bresjen! Sammen med sine dedikerte kollegaer spiller de opp til finale hver dag for å skape matopplevelser du aldri glemmer, enten du kommer for en enkel lunsj eller timers lang middag. Spiseriets egen vinkelner hjelper deg å velge riktig vin til maten.

WHITE GUIDE NORDIC
har presentert Spiseriet som en av Nordens 250 beste restauranter i 2015 & 2016

Lunsj
mandag – lørdag: 11:00 – 15:00

Middag
tirsdag – lørdag: 17:00 – 22:00

Spiseriet har tilpassede åpningstider i forbindelse med forestillinger mer info på vår hjemmeside.

Reserver bord på følgende måte:

www.spiseriet.no
+47 4000 13 24
post@spiseriet.no

Velkommen!

spiseriet

Lei av at verdifulle medarbeidere må bruke tid i kø?

Dobbeltsporet har 97%* punktlighet og gjør arbeidsreiser mer forutsigbare og presise.

Kontakt oss i dag for et tilbud på kontorlokaler.

Ring 913 09 999
2020park.no

*) Tall fra Jernbaneverket. 2011

2020park™

NYHET! MINI TO GO

Leasing gjort på vår måte. Ingen innskudd. Fast lav månedspris. Alt inkludert. Både service, vinterhjul og essential pakke.

Med MINI TO GO privatleaser du din nye MINI via MINI Financial Services. Vi har gjort det så lett som mulig for deg som privatperson å ha bil. Du kjører din MINI i 3 år og betaler bare for drivstoff og forsikring. Service inngår og du betaler ikke en krone når du henter bilen.

Du behøver kort sagt ikke tenke på noe – det har vi gjort for deg.

MINI 3-DØRER FRA 2.999,-/MND*

*UTEN INNSKUDD

INKLUDERT SERVICE, VINTERHJUL OG PEPPERPAKKE – 3 ÅR / 30.000 KM.**

MINI 5-DØRER FRA 3.109,-/MND*

*UTEN INNSKUDD

INKLUDERT SERVICE, VINTERHJUL OG PEPPERPAKKE – 3 ÅR / 30.000 KM.**

MINI CLUBMAN FRA 3.999,-/MND*

*UTEN INNSKUDD

INKLUDERT SERVICE, VINTERHJUL OG ESSENTIAL PAKKE* – 3 ÅR / 30.000 KM.**

MINI STAVANGER
T: 51 96 50 00
Fabrikkveien 36, 4033 Stavanger
bavaria.no/MINI

***Multifunksjonstaster på rattet, Sportsratt i skinn, Midtarmlene foran, Parkeringssensor bak, Klimaautomatikk, Dynamisk Cruise Kontroll, Tåkelys LED, LED frontlykter, Active Guard, DAB-radio, Radio MINI Visual Boost, Mobiltelefonforberedelse med Bluetooth og USB-grensesnitt og MINI Connected.

**Gulvmatter i velour, Høydejusterbart passasjersete foran, Kjørecomputer, Klimaautomatikk, Lyspakke, MINI Excitement Pakke, Oppbevaringpakke, Regnsensor, Tåkelys og DAB-radio.

*Gjelder privatleie av MINI Clubman 136 hk. Alle priser er inkl mva. Inkl. frakt og lev. omkost. Avbildet modell kan avvike fra standard. Startleie/etableringsgebyr kr 4.988,- Totalpris kr 148.952,- vil variere med rentenivået. 3 års bindingstid, kjørelengde fra 30.000 km. Årsavgift pluss mva tilkommer. Forbruk blandet kjøring: 0,51 l/mil, CO2 utslipp 118 g/km.

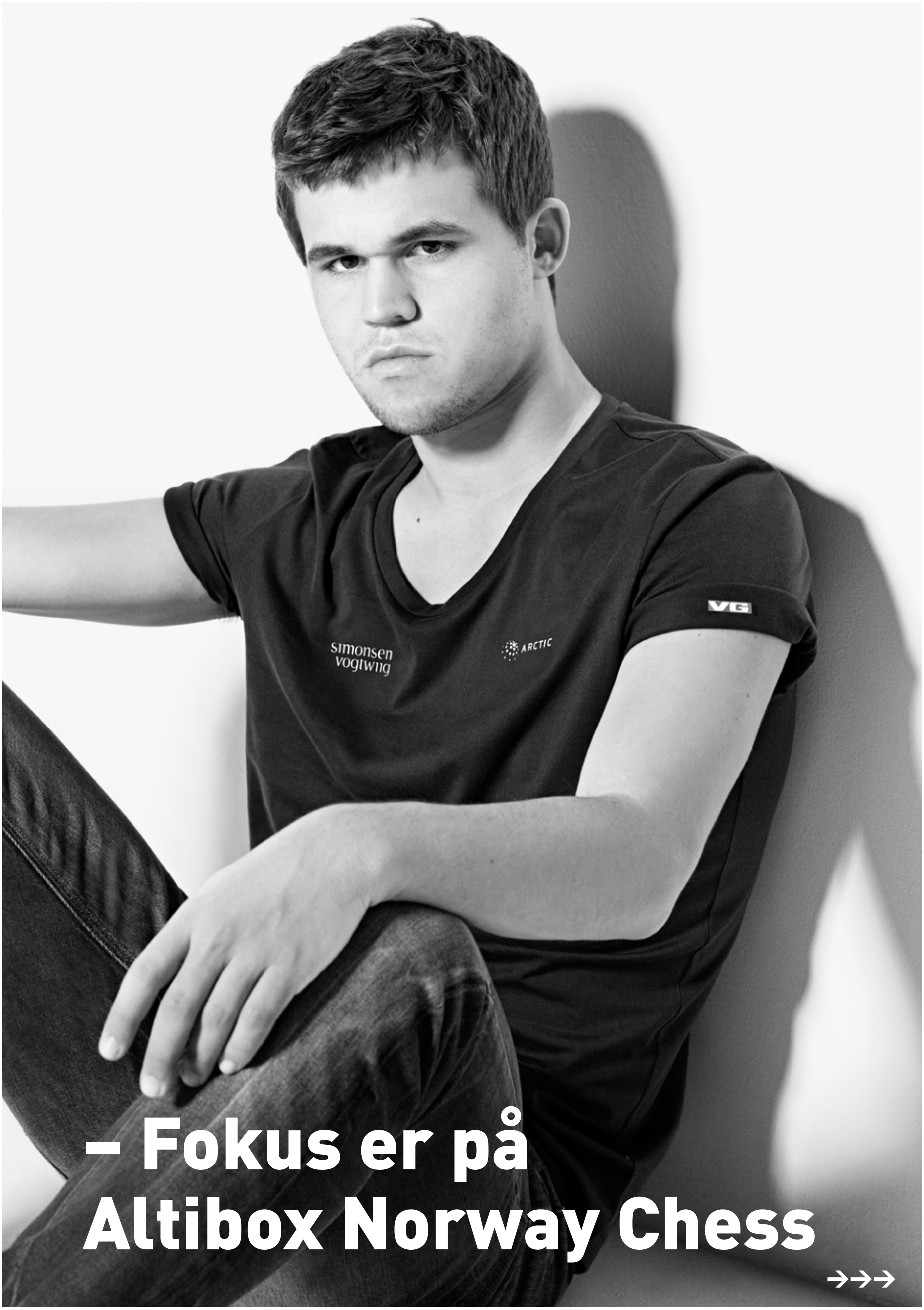

– Fokus er på Altibox Norway Chess

→→→

Magnus Carlsen Foto: Alina L'Ami

2015 ble et berg-og-dalbaneår for Magnus Carlsen. Nå har verdensmesteren funnet tilbake formen og er klar for å gi alt i et nytt og hittil ubeseiret Altibox Norway Chess.

TEKST **MAREN STANGELAND**

VM-MATCH I NEW YORK

Bare 25 år gammel har Magnus Carlsen rukket å være stormester i tolv år, bli verdensmester to ganger, oppnå tidenes høyeste rating og vunnet VM i både lynsjakk og hurtigsjakk. I høst skal han spille VM-match for tredje gang, denne gang i New York.

«Hvordan skal du forberede deg fram mot dette?»

– Det vet jeg ikke enda, men jeg har i hvert fall lagt opp til at det skal bli tid til treningsleir. Nå blir neste turnering Stavanger og da kommer jeg også til å ha en treningsleir i forkant av den. Da blir det fokus på Altibox Norway Chess og ikke VM.

ALTIBOX NORWAY CHESS 2016

I år er det fjerde gang turneringen arrangeres i Stavangerregionen. Da den ble arrangert for første gang i 2013 var det den aller første superturneringen i Norge og står fremdeles som den eneste nordiske.

«Hva synes du om Altibox Norway Chess og utviklingen som har vært siden det startet?»

– Jeg synes det har vært veldig bra og arrangørene har bare blitt bedre og bedre. Det har gått fra et bra nivå til å ha fått inn enda flere innslag, og gjort gjøre det større og større. For min del, som sjakkspiller, så handler det om å gi tilbake ved å spille litt bedre enn det jeg har gjort tidligere.

TRØBBEL PÅ HJEMMEBANE

Det har nemlig vist seg at å spille på hjemmebane ikke nødvendigvis er en utpreget fordel i sjakk. Selv om Carlsen har utallige turneringsseire og fantastiske prestasjoner bak seg, har seierne i Altibox Norway Chess til nå latt vente på seg. I forkant av Altibox Norway Chess 2016 viser historikken to andreplasser og en syvendeplass fra i fjor. Selv har verdensmesteren gjort seg opp noen refleksjoner rundt det å spille superturnering hjemme i Norge.

– Altså.. Det jeg kan si er at det er veldig hyggelig. Det er det. Masse kjentfolk, alle vil meg vel og alt er flott. Men det er nå en gang sånn… at spesielt når det gikk dårlig i fjor, så kan det jo bli litt mye.

Det er tydelig at dette er noe han har tenkt på. Han stopper litt opp før han fortsetter.

– Men selv om det gikk dårlig i fjor, så var det fortsatt en fin opplevelse å spille på hjemmebane. Det er kanskje det mest positive, at det gjerne blir veldig hyggelig selv om spillet går dårlig, forteller han før han kjapt legger til:

– Og så klart, alt blir jo enda bedre hvis det faktisk kan gå bedre denne gangen. Det er klart det både gir og tar energi, men alt i alt veldig positivt.

«Hvilke tanker har du om Altibox Norway Chess 2016?»

– Det blir spennende og som vanlig en veldig sterk turnering. Og for min del.. Jeg føler jeg har funnet tilbake tryggheten i spillet. Det handler mye om å ikke gå på en smell fra start.

BERG-OG-DALBANE

Det var nettopp en sur start som skapte trøbbel for Magnus Carlsen i fjorårets turnering. En uheldig misforståelse angående tidskontrollen førte til et uventet tap mot Veslin Topalov i første runde. Noe av verdensstjernas kjennetegn har lenge vært å slå hardt tilbake etter en nedtur. Dette skulle vise seg å bli tøffere enn noen gang.

Fram mot Norway Chess 2015 hadde Carlsen vært i sitt livs form med en seiersrekke forbløffende selv for verdenseneren. Men etter nedturen i Stavanger var trenden plutselig snudd. Året fortsatte med flere skuffende resultater og Carlsen har selv karakterisert det hele som en kollaps. Til TV 2 uttalte han seg tidligere i år om hva som skjedde og hva han hadde lært om selvtillitens rolle i spillet.

Magnus Carlsen signerer bilder under oppholdet i Stavanger 2015

– Hvis man mister litt av troen på seg selv, så tenker man lengre på hvert trekk. Trippelsjekker alt. Hver gang man gjør et trekk litt raskt, føler man at det er der man burde tenkt, fortalte han den gang.

VENDEPUNKTET I LONDON

Vendepunktet ble imidlertid London Chess Classic, den tredje og siste turneringen i serien Grand Chess Tour, som Norway Chess 2015 også var en del av. Formen var tilbake og med seier mot

Visste du at...

Teoretikerne hevder at man kan gjøre 5949 sjakktrekk i et parti

Magnus Carlsen Foto: Alina L'Ami

erkerivalen Hikaru Nakamura i tredje siste runde, var Carlsen plutselig med i seierskampen både for London Chess Classic og sammenlagt i Grand Chess Tour. Det hele ble avgjort i superturneringens siste runde mot Alexander Grischuk. Carlsen hadde gjort et utenkelig comeback.

I desember vant han storturnering i Qatar Masters uten å tape et eneste parti. Kort tid etter tok han en klar førsteplass i superturneringen Tata Steel i Nederland. Dette var femte gang Carlsen vant nettopp denne turneringen, en rekord han deler med tidligere verdensmester Vishy Anand. Nå er endelig 25-åringen tilbake i den suverene formen vi er vant til å se ham i. I følge han selv er det ingen tvil om hvilken seier som har smakt best det siste året.

– I det siste har det stort sett bare vært høydepunkter. Men klart det å vinne i London etter å ha ligget bak hele veien og hatt en dårlig periode… det var veldig stort. Et ganske klart høydepunkt egentlig.

BEDRE RUSTET

Selv tror sjakkgeniet at den trøblete perioden har gjort ham bedre rustet. Selvtilliten er tilbake og selv mener han at den neppe vil forsvinne om han møter lignende motstand.

– Får man flere negative opplevelser på rad så er det litt vanskelig å komme tilbake. Men nå føler jeg at jeg har fått tryggheten tilbake i spillet. Det er selvfølgelig mulig at jeg får et tilbakeslag, men da vet jeg at jeg kommer sterkt tilbake. Nettopp fordi jeg har en annen trygghet i spillet enn hva jeg hadde i fjor.

TØFF MOTSTAND

Trygghet eller ei, i likhet med tidligere blir også årets turnering intet mindre enn beinhard. På spørsmål om hvem han tror vil gi ham størst utfordring i årets Altibox Norway Chess, slår han kjapt fast at det er noen navn som stikker seg ut. Spesielt to russere.

– Kramnik, av den grunn at han har vært i veldig god form i det siste. Vi spilte noen treningspartier før VM i hurtigsjakk og lynsjakk i Berlin. Da fikk jeg erfare hvor farlig han kan være.

Kramnik deltar for andre gang i Altibox Norway Chess og er kanskje aller mest kjent for å ha satt ende på Kasparovs femten år på sjakktronen. Carlsen har tidligere beskrevet Kramnik som «god med ballen»: best når han får press fra åpningen og har initiativet.

– Også Karjakin, fordi han har vunnet Norway Chess to ganger og scoret +3. Det skal man ikke kimse av. Selvfølgelig er det også mange andre som kan gjøre det bra, men akkurat nå er det de to jeg har øynene aller mest oppe for. ■

Norwegian Outlet

The only real outlet concept in Norway.
100% brands. 30-70% discount. Always!

www.norwegianoutlet.no

Get the unique brand experience

GANT - NIKE - BERGANS - HELLY HANSEN - LEE - WRANGLER - MOODS OF NORWAY - DEVOLD - BJÖRN BORG - KARI TRAA - HØYER - HALLHUBER - LE CREUSET - CRAFT - LILLE VINKEL SKO - FOLLESTAD - ALL SPORT - **AND MORE!**

20 minutes south of Stavanger. Ole Nielsensvei 13, 4330 Ålgård.

Hjelseth.com

Hjerneføde

Vitenfabrikken er arena for skoleturneringen under Altibox Norway Chess

VITENFABRIKKEN

JÆRMUSEET

Barna i aksjon på Vitenfabrikken under skoleturneringen

Sjakk på alle barneskoler!

Nå blir det sjakk i hele skole-Norge. Norges Sjakkforbund fikk i fjor en stor pengegave fra en stiftelse for å kunne tilby sjakk-aktivitet på alle grunnskoler i Norge. Dermed var prosjektet «SkoleSjakken» i gang.

TEKST **GEIR NESHEIM**

Rogaland og Sogn & Fjordane ble valgt som pilotfylker til Skolesjakken og responsen fra skolene i de to fylkene overgikk all forventning: 101 skoler – vel 1/3 av alle grunnskoler i de to fylkene – ble med i prosjektet, og er fra starten av 2016 i gang med sjakk hos seg. Ytterligere 20 skoler i Groruddalen i Oslo og noen andre steder er med, så nå er det full trøkk. I april 2016 rulles prosjektet ut til de 721 skolene i Hordaland, Nordland, Troms og Finnmark, og i disse fylkene starter man med sjakken etter sommerferien. I 2018 har prosjektet nådd ut til alle landets fylker og skoler. Da er antagelig nærmere 1000 skoler med.

Skolene som deltar får sjakkbrett og demonstrasjonsbrett, læremateriell av ulike slag til barna og både kurs og lærerveiledning for de lærerne som skal være sjakklærere på skolene. Allerede i desember 2015 satt 175 lærere på skolebenken og ble innvidd i sjakkens mysterier, herunder hvordan man best lærer sjakk til barn. Når prosjektet er i mål vil antagelig over 1500 nye sjakklærere ha fått opplæring.

Det er mye annen moro på kjøpet: SkoleSjakken tilbyr alle skoler som er med på prosjektet å arrangere skolemesterskap, kamper mot naboskoler, og sjakkstevner med alle deltagerskoler i fylkene. Det blir også internett-sjakk: skolene kan møte andre skoler til dyst på nettet og enkelt prøve krefter med skolesjakklag fra hele landet. Spesialprogramvaren får skolene av prosjektet.

Hvorfor er rektorene så positive til å si ja til å være med på SkoleSjakken? Vel, for det første er det gratis! Verken skolen eller elevene betaler noe for å få den pakken SkoleSjakken kommer med. Dessuten er sjakk bra for barn i læresituasjonen. Forskning indikerer at kognitive og sosiale ferdigheter, matematikk-prestasjoner og mange andre gode egenskaper påvirkes positivt av sjakkspilling. Og så er det populært, barna elsker sjakk, og mange barn etterspør et tilbud av denne typen.

Nå under Altibox Norway Chess er de første SkoleSjakken-skolene invitert med til sjakkturneringen på Vitenfabrikken i Sandnes. Altibox Norway Chess er med og bidrar til at sjakken vokser i Norge med alt det positive som følger med. ■

Visste du at...

I 2011 spilte den iranske stormesteren Ehsan Ghaem-Maghami mot 604 spillere samtidig. Det er verdensrekord for å spille flest partier i simultansjakk. Han vant 580 av partiene og tapte bare åtte av dem.

husene folk snakker om

SE ALLE VÅRE FLOTTE BOLIGER FRA QUADRA-SERIEN

DRØMMEHUSET

BESTILL GRATIS HUSKATALOG
boligpartner.no

Drømmer du om å bygge et nytt hus som tilpasses akkurat dine ønsker og behov? Velger du BoligPartner kan du være trygg på at du får kvalitetshjelp gjennom hele byggeprosessen – det handler om å realisere din husdrøm!

Vi i BoligPartner Stavanger ønsker å skape et moderne hjem for deg og familien. Ta kontakt for en husprat.

VI SØKER TOMTER I HELE ROGALAND!

Guttorm Skretting
Daglig leder
guttorms@boligpartner.no
Telefon: 982 85 745

Jostein Moene
Boligkonsulent
josteinm@boligpartner.no
Telefon: 918 65 859

BoligPartner

BoligPartner Stavanger | Kanalsletta 4, 4033 Stavanger | Tlf: 48 11 17 00 | E-post: stavanger@boligpartner.no

Endelig klart for NORWAY SUMMIT

Du har kanskje fått med deg navnet og den fine logoen, men vet du hva Norway Summit egentlig er? 29. april kan du delta på pilot-prosjektet og det er ikke hvem om helst som bidrar på denne nyskapningen. Mannen bak Google Analytics og Google Voice, Wesley Chan er med oss fra talerstolen. Det samme er grunnleggeren av Silicon Valley Bank Capital, Aaron Gershenberg. Til å lede konferansen stiller mangeårig nyhetsanker i TV 2, Siri Lill Mannes.

TEKST **KJELL MADLAND, BENEDICTE WESTRE SKOG**

Magnus Carlsen, Levon Aronian og de andre sjakkstjernene representerer en sport som forbindes med strategi, hjernekraft og perfeksjonisme. Rundt i verden har sjakk-genier en stor tilhengerskare. Svært mange av tilhengerne er toppledere i politikk og næringsliv. Mange ønsker å identifisere seg med hva sjakk og toppspillerne står for. Å se sjakkstjernene i møte med toppledelsen i Facebook, Apple og andre verdenskonsern er nesten blitt dagligdags.

Altibox Norway Chess ønsker å bygge enda mer rundt arrangementet samt å kapitalisere rundt dette nettverket og de muligheter som finnes. Vi bor i en region og et land med masse kompetanse både i form av dyktige, kompetente mennesker og god økonomi. Hvordan kan regionen dra nytte av et slikt nettverk sjakken gir tilgang til?

Norway Summit er nå etablert, gode ressurspersoner er hentet inn og gjennom høsten og vinteren er det jobbet med å konkretisere dette nye konseptet. Ønsket er å skape noe nytt og samfunnsnyttig, spesielt med tanke på næringen i Norge og i regionen vår. Idéen videre er å skape en internasjonal arena med fokus på kunnskapsdeling og disruptiv tenking.

Norway Summit konferansen har som målsetning å stimulere dialog hvor man utforsker ulike perspektiver for å tilrettelegge for bærekraftig innovasjon. Konferansen sikter mot deltakelse av representanter og eksperter fra internasjonale og nasjonale fagmiljø, premiss-leverandører og beslutningsorganer. Konferansen har i seg selv ikke noe å gjøre med sjakk, men det er Altibox Norway Chess som gjør det mulig å tiltrekke internasjonale ressurspersoner fra næringslivet gjennom nettverket sitt.

PILOT-PROSJEKTET 2016

29. april braker det løs på Clarion Energy hotellet på Madla. Temaet konferansen er:

AARON GERSHENBERG
Manager Partner, Silicon Valley Bank Capital

WESLEY CHAN
Managing Director, Felicis Ventures

GERALD BRADY
Head of UK Relationship Banking, Silicon Valley Bank

”Sustaibable Innovation Economy: Accelerating Business Diversity”

Bakgrunnen for temaet er den brede politisk enigheten om at det er kunnskap vi skal leve av fremover. Det synes allikevel å være større uenighet om hva det i realiteten innebærer. Med utgangspunkt i Norges nærmest ensidige petroleums-basert økonomi, var det et ønske om å sette fokus på hva som kan gjøres for å øke mangfoldet i norsk næringsutvikling for å skape verdier og sysselsetting på lang sikt.

SILICON VALLEY OG NORGE

Hovedforedragsholderne er grunnleggeren av Silicon Valley Bank Capital, Aaron Gershenberg og hans London-baserte kollega, Gerlad Brady samt mannen bak Google Analytics og Google Voice, Wesley Chan, som i dag er daglig i Felicis Ventures.

Fra det norske næringslivet mangler det heller ikke på deltakelse. Arne Hjeltnes, Grete Moen, Tor Jacob Ramsøy, Torjer Halle, Sverre Skogen og Per Ivar Selvaag er blant de som kommer for å delta i diskusjonene.

Hva kan vi lære av Silicon Valleys satsning på teknologi, utdanning og finansiering?

Visste du at...

I middelalderen ble sjakk kalt kongenes spill og det ble blant annet brukt til å lære bort krigsstrategier

Les mer og meld deg på **www.norwaysummit.com**

REMA 1000
Ålgård 7-23(8-21)

telehuset
Business as unusual

Global Office

Vi leverer den tekniske løsningen til

altibox

NORWAY CHESS

Sjakken trenger flere kvinner

TEKST **MAREN STANGELAND**

Det er ikke til å unngå å legge merke til: en av verdens sterkeste sjakkturneringer, Altibox Norway Chess, består utelukkende av menn. For selv om sjakk ikke først og fremst er en fysisk sport, er det menn som dominerer toppen. Den kontroversielle verdensmesteren Bobby Fischer (1943-2008), en av tidenes beste sjakkspillere, uttalte i sin tid at kvinner var dumme sammenlignet med menn. «De burde ikke spille sjakk. De er som nybegynnere. De taper hver eneste kamp mot en mann,» uttalte han på starten av 1960-tallet. Sjakkgeniet Garry Kasparov er også en av de som har antydet at kvinner ikke har den riktige konkurranseinnstillingen som kreves på toppnivå. «Det ligger i kvinners natur at de ikke er eksepsjonelle sjakkspillere. De er ikke store 'fightere',» skal russeren ha ytret. Også i nyere tid finnes det anerkjente sjakkpersonligheter som har kommet med lignende uttalelser.

Det har heldigvis skjedd noen grunnleggende holdningsendringer gjennom de siste tiårene. Likevel er det harde fakta på bordet: Det har for eksempel aldri vært en kvinnelig verdensmester. Bare 1 % av verdens stormestere er kvinner og blant de 100 beste spillerne i verden finner man kun én kvinne. Finnes det enkelt og greit biologiske forskjeller som gir menn fordel når det kommer til den intellektualitet, kampvilje og utholdenhet som kreves for å dominere på sjakkbrettets 64 ruter?

Tross de nevnte statistikktall er det faktisk ikke noe som entydig understøtter et slikt resonnement. Det er nemlig statistikken man må se litt nærmere på i en debatt som denne. Et vesentlig, men ofte undergravd, poeng er nettopp den enorme forskjellen i antall menn og kvinner som spiller sjakk i det hele tatt. Det er nemlig et statistisk faktum at de beste utøverne fra en stor gruppe er forventet å være bedre enn de beste utøverne fra en liten gruppe. De aller dyktigste (og svakeste!) utøverne vil etter sannsynlighetens spådommer tilhøre den store gruppen, altså gruppen av mannlige sjakkspillere.

Det store avviket mellom menn og kvinner i toppsjakk kan med andre ord i stor grad tilskrives den ekstreme forskjellen i nettopp deltakelse, simpelthen hvor få kvinner som spiller sjakk i forhold til menn. Kontrollerer man for nettopp dette, er det plutselig lite rom for spekulasjoner i medfødte forskjeller. Menn dominerer sjakktoppen i overenstemmelse med hva som er statistisk forventet, gitt deres overlegne representasjon, og absolutt ikke noe langt utover dette. Det interessante spørsmålet handler med andre ord ikke om nivåforskjellen mellom kvinner og menn, men den enorme forskjellen i deltakelse: Hvorfor er det så få kvinner som spiller sjakk?

Magnus Carlsen er en av flere som har reflektert over nettopp dette. Da verdensmesteren ble intervjuet av amerikanske CNN i desember, pekte han først og fremst på utfordringer for unge jenter å få innpass i sjakkmiljøet. «Jeg tror det dreier seg om flere kulturelle årsaker. Sjakk har stort sett vært et spill for menn. Og derfor har det igjen inspirert flere menn til å spille sjakk. Så antallet er mye større. Sjakkmiljøet må bli bedre til å inkludere unge jenter og kvinner. Det viser seg at for ei veldig ung jente er det ikke det enkleste miljøet å komme seg inn i,» sa Carlsen til CNN.

Kvinnelige sjakkspillere

GM HOU YIFAN

- Født: 27. februar 1994
- Nasjonalitet: Kina
- FIDE: 2676 (Mars 2016)
- Hou Yifan er den beste kvinnelige sjakkspiller i verden, og nummer 59 på verdensrankingen. Hun vant nylig VM for kvinner i Ukraina.

Foto: Alina L'Ami

GM JUDIT POLGAR

- Født: 23. juli 1976
- Nasjonalitet. Ungarn
- Polgar er den beste kvinnelige sjakkspilleren noensinne. Hun har nå lagt opp som sjakkspiller, men hadde på sitt sterkeste en FIDE rating på 2735. Med dette var hun ikke bare verdens beste kvinnelige sjakkspiller, men også nummer 8 på verdensrankingen uansett kjønn.

GM PIA CRAMLING

- Født: 23. april, 1963
- Nasjonalitet: Sverige
- FIDE: 2512
- Cramling har siden starten av 80-tallet vært en av verdens sterkeste kvinnelige sjakkspillere, og har ved flere anledninger vært ranket som nummer en.

Foto: Lars OA Hedlund

WIM KATRINE TJØLSEN

- Født: 28. januar 1993
- Nasjonalitet: Norge
- FIDE: 2201
- Katrine har vunnet NM en rekke ganger og har representert Norge i EM, VM og OL. I tillegg er hun den andre (og tidenes yngste) kvinne har spilt i eliteklassen. Tjølsen har de siste årene hatt pause fra sjakk da hun fokuserer på realfagsstudier ved MIT i USA.

Han får støtte fra Sheila Barth Sahl, en av Norges beste kvinnelige sjakkspillere, som også peker på miljømessige årsaker til den lave kvinneandelen i sjakk: «Før vi kommer til detaljene rundt hjernen og hormoner, må vi gjøre noe med det sosiale,» fortalte hun til Aftenposten i fjor. Sahl har lenge vært en ildsjel når det gjelder jenter og sjakk i Norge, og har i flere år vært ansvarlig for den nasjonale treningsgruppen Jentebrigaden. I år ble Nordic Queen opprettet, en sjakksamling for kvinner i Norden som skal gi kvinnesjakken fotfeste. Selv mener hun slike prosjekter er viktige så lenge kvinneandelen i norsk sjakk er så lav som den er.

Ifølge sjakknytt.no viser nemlig en uoffisiell opptelling av Norges Sjakkforbunds medlemslister for 2015 og 2016, at blant 3556 spillere er bare 174 kvinner. Dette utgjør i underkant av 5%. Ser man på deltakerlistene i Landsturneringen, er imidlertid jenteandelen langt høyere i de yngre, aldersbestemte klassene. Dette kan tyde på at ulikhetene i kjønnsfordeling vil jevnes ut med tiden, men en tydelig tendens er imidlertid at jentene i stor grad faller av i starten av tenårene. NRKs sjakk-kommentator og mangeårig sjakkspiller Heidi Røneid er en av flere som trekker frem mangel på tydelige forbilder som mulig årsak. «Det er vrient for ei ung jente å tro på en framtid i sjakken som voksen, når hun omtrent bare ser mannlige voksne sjakkspillere,» fortalte hun til Dagbladet i desember.

Både Carlsen, Sahl og Røneids argumenter er viktige når man ser på den lave kvinneandelen i sjakk-Norge. De færreste barn og unge, uavhengig av kjønn, starter med en idrett med ett utelukkende mål for øye om å bli nummer én. Å dyrke en idrett i ung alder handler i stor grad om det sosiale rundt og gjennom idretten. Motivasjonen ligger forankret i trivsel, og dermed blir nettopp miljøet en avgjørende faktor for videre deltagelse. Når så deltagelse går over til videre satsning, er det gjerne i kraft av inspirasjon fra forbilder som man kan identifisere seg med. Det finnes selvfølgelig mange flotte forbilder blant kvinnelige sjakkspillere, både i Norge og internasjonalt, men det krever utvilsomt langt mer leting. Ofte er det en pappa, onkel eller bestefar som har introdusert spillet i utgangspunktet. De aller fleste sjakktrenere er menn. Videre er det menn man ser briljere i toppen, og som får partiene kommentert under superturneringers TV-dekning. «Carlsen-effekten» har utvilsomt gitt en kjempe-boost til medlemsmassen i Norges Sjakkforbund, men på grunn av nettopp identifikasjon er det gjerne flere gutter enn jenter som inspireres av verdenseneren.

Heldigvis finnes nok av kule sjakkjenter i Norge, som rynker upåvirket på nesa av håpløse uttrykk som «å tape for en jente», og som løper ut til gutta på fotballbanen mellom sjakkrundene og roper «Jeg kan være keeper!». Likevel bør vi være enige om at slike «sosiale dørterskler» ikke skal være høyere enn nødvendig. Unge, talentfulle sjakkjenter bør ikke lukes ut i miljøet fordi de ikke lykkes i kampen om å være «en av gutta». Det skal rett og slett ikke være ekstra utfordrende å være sjakkspillende jente eller kvinne, spesielt ikke i Norge. Jenter som driver med konkurransesjakk er en minoritet og nettopp derfor er satsning og tilrettelegging helt essensielt. For 15 år siden var det ingen som tenkte tanken om en norsk verdensmester. For fem år siden lo man av tanken av sjakk på TV. Selv Norway Chess virket som en sprø idé før det ble en realitet i 2013. Sjakk-Norge har vist at visjoner kan bli virkelighet på flere nivåer og arenaer. Hvorfor skal vi ikke ha en visjon om å være ledende også når det gjelder kvinner og sjakk?

Enten du kjenner, møter, spiller mot eller er ei ivrig sjakkjente selv, så skal du tenke over hvilken drivkraften nettopp disse jentene har. Sjakkjenter har en egen motivasjon som heller ikke lar seg røre av sosialt gruppepress, de følger ikke strømmen og mestrer det å kjempe i et konkurransemiljø hvor de er i kraftig undertall. Dette er selvfølgelig styrker som også gjør seg nyttige på mange flere arenaer enn bare i sjakken. Men fra ei tidligere sjakkjente som ga seg litt for tidlig, så håper jeg at du ikke gjør det samme. Heia alle Norges sjakkjenter!

Altibox Norway Chess anbefaler alle jenter som er litt nysgjerrige på sjakk om å teste det ut i en lokal sjakklubb. I Rogaland finnes det mange tilbud av lokale barne- og ungdomssjakklubber med både gutter og jenter. Se side 32 for klubber i Rogaland. ■

KILDER

Sjakklegenden Nigel Shorts utspill

Hvorfor kvinner må ha egen klasse i sjakk

Magnus Carlsen: – Ikke enkelt for unge jenter å bli sjakkspillere

Chess prodigy Magnus Carlsen: «Bobby Fischer is my dream opponent»

Nordic Queen: EU-støttet prosjekt skal gi kvinnesjakken fotfeste

smi human

VI SKAPER FRAMTID
– for oss handler det om å se *mennesket*

www.smihuman.no

ÅPNINGSTIDER:
01. september - 31. mai:
mandag - lørdag
10.00 - 16.00,
søndag 10.00 - 18.00
01. juni - 31. august:
hver dag 10.00 - 19.00

Kjeringholmen, Stavanger
telefon 51 93 93 00

NORSK OLJEMUSEUM
norskolje.museum.no

Robotspesialisten

Befaring-montering-vinterlagring

Gjør et kupp

på fjorårets modeller

Kjell

Robotspesialist
Ålgård Landbrukssenter

Automover 330
Vår mest avanserte modell.
Perfekt for komplekse hager
med adskilte plenområder,
trær, busker og skråninger
Område 3200 m²

24.900,-

Automover 320
Stor og kraftfull robotgress-
klipper som passer i de fleste
hager. Håndterer alle vanlige
utfordringer som skråninger,
trær og bukser.
Område 2200 m²

19.900,-

Automover 308
Beregnet på mindre plener.
Enkel å manøvrere.
Område 500 m²

13.900,-

Åpningstider

Man-ons, fre	8-16
Tors	8-19
Lør	9-14

Ålgård landbrukssenter
Ålgårdsslåtten 2a, 4330 Ålgård
Tlf: 51 61 19 40
www.a-k.no

Følg oss på
Facebook

Kun 10 minutter fra Sandnes

A-K
ÅLGÅRD
LANDBRUKSSENTER

Spillerprofiler 2016

Bli bedre kjent med spillerne i årets Altibox Norway Chess turnering.
Vi har stilt spillerne fem spørsmål du kanskje ikke visste svar på fra før.

1. **Hvis du var en fargeblyant, hvilken farge ville du vært?**
2. **Hvis du kunne være én alder i én uke, hvor gammel ville du vært?**
3. **Hvordan ser din perfekte pizza ut?**
4. **Hva er din favoritt-skapning på fire ben?**
5. **Hva er favorittlukten din?**

PENDYALA HARIKRISHNA

Land: India
Født: 10. mai, 1986
FIDE rating mars 2016: 2763
Verdens-rangering: 13

1. Blå
2. 25 år
3. Vegetar pizza
4. Gepard. Den løper veldig fort!
5. Musk

SERGEY KARJAKIN

Land: Russland
Født: 12. januar, 1990
FIDE rating mars 2016: 2779
Verdens-rangering: 8

1. Grønn
2. 5 år gammel, da jeg akkurat hadde begynt å spille sjakk
3. Fire oster er veldig god
4. Katter er alltid snille
5. Lukten av havet

PAVEL ELJANOV

Land: Ukraina
Født: 10. mai, 1983
FIDE rating mars 2016: 2765
Verdens-rangering: 12

1. Blå
2. La oss si 75 år for når jeg er tilbake vil jeg sette mer pris på alderen jeg er har nå
3. Fire oster med parmaskinke
4. Hund. Jeg har en labrador som jeg har hatt over ti år nå
5. Jeg er ingen Jean-Baptiste Grenouille så jeg er fornøyd med min nåværende parfyme, Terre D'Hermes

LEVON ARONIAN

Land: Armenia
Født: 6. oktober, 1982
FIDE rating mars 2016: 2784
Verdens-rangering: 7

1. Jeg ville valgt grønn, min favoritt-farge!
2. 16 år bare for å feste og gjøre ting jeg ikke ville turt å gjøre nå lenger
3. Margarita med litt løk
4. Jeg elsker kyr. Jeg blir glad når jeg ser på deres avslappede livsstil
5. Lukten av trær og blomster i fjellene

VLADIMIR KRAMNIK

Land: Russland
Født: 25. juni, 1975
FIDE rating mars 2016: 2801
Verdens-rangering: 2

1. Fiolett
2. Nyfødt. En uke med god søvn og et sunt kosthold kunne definitivt forbedret helsen min
3. Biff
4. Løve, på grunn av dens skjønnhet
5. Lukten fra kjøkkenet mitt når jeg er sulten og lager mat

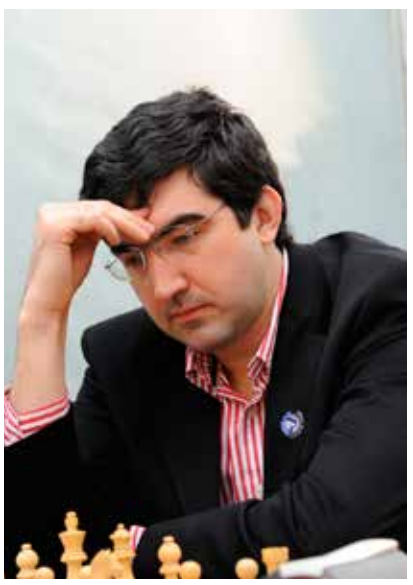

MAGNUS CARLSEN

Land: Norge
Født: 30. november, 1990
FIDE rating mars 2016: 2851
Verdens-rangering: 1

1. Grønn
2. 7 år
3. Uten tomatsaus, med skinke og ruccola
4. Hest
5. Lukten av seier

ANISH GIRI

Land: Nederland
Født: 28. april 28, 1994
FIDE rating mars 2016: 2790
Verdens-rangering: 4

1. Grønn, den beste fargen for øynene å se på. Jeg vil at folk skal nyte å se på meg
2. Alderen min er grei, bare gi meg en ekstra uke så vil jeg få førerkortet mitt!
3. Det er alltid morsomt å studere pizzamenyer, spesielt hvis den er stor, men til syvende og sist hvis du ikke velger Margarita så vet du at du vil angre! Forresten, hvorfor spør du?
4. Magnus Carlsen. Bare tuller, dårlig spøk, unnskyld! Fra spøk til alvor, jeg føler meg uvennlig til skapninger som ikke er mennesker, fordi jeg ikke har peiling på hva som foregår i hodene deres

5. For et ekkelt spørsmål. Jeg har lyst å møte den personer som kommer på disse spørsmålene! Lukten av natur etter at det har regnet er ganske inspirerende, men som den romantiske mannen som jeg er, kan jeg si at den siste parfymen jeg ga kjæresten min luktet ikke så verst den heller!

MAXIME VACHIER-LAGRAVE

Land: Frankrike
Født: 21. oktober, 1990
FIDE rating mars 2016: 2788
Verdens-rangering: 5

1.Grønn

2. 22 år

3. Jeg spiser rett og slett ikke pizza

4. En løve fordi jeg så på løvenes konge altfor mange ganger i barndommen

5. Lukten som kommer fra grillen

VESELIN TOPALOV

Land: Bulgaria
Født: 15. mars, 1975
FIDE rating mars 2016: 2754
Verdens-rangering: 16

1. Himmelblå

2. Jeg ville likt å være 21 år igjen

3. Barbacoa med foigras

4. Jeg liker katter. Vi har en som heter Koki, han er som en del av familien

5. Jeg liker lukten av lime tre

NILS GRANDELIUS

Land: Sverige
Født: 3. juni, 1993
FIDE rating mars 2016: 2649
Verdensrangering: 112

1: Rød

2: 62 år, helt forskjellig fra nå

3: Gresk pizza med feta ost, spinat og soltørkede tomater

4: Katt (vennlig)

5: Lukten av havet

Ready for landing,
Altibox Norway Chess!

SOLA

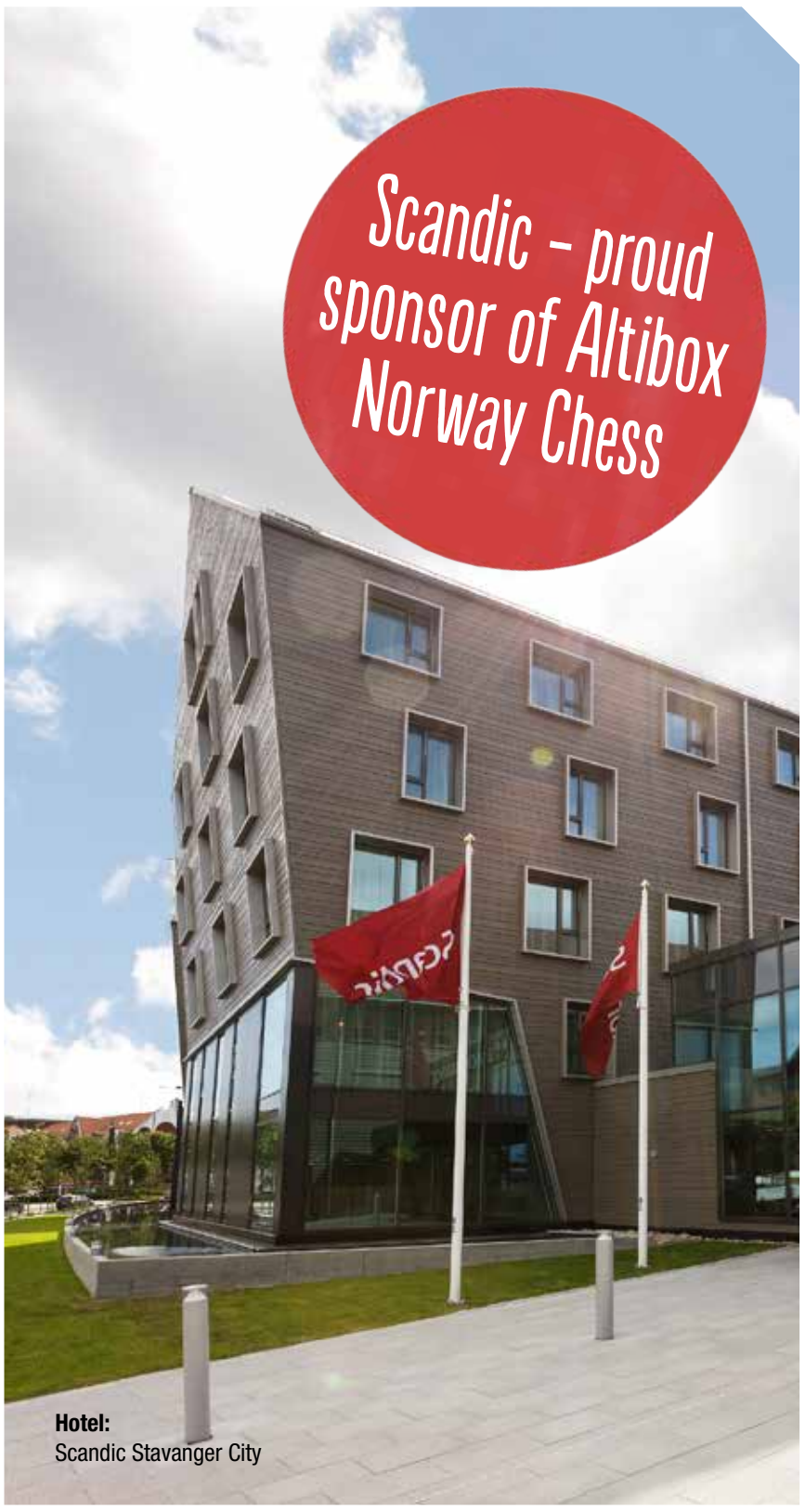

GREAT MINDS NEED A GREAT REST

altibox NORWAY CHESS

STAVANGER \ 18. – 30. APRIL 2016

scandichotels.no

Scandic

Bli smartere med hjernesporten

Sjakk er definert som en sport og som i all slags sport øker dine ferdigheter hvis du trener dem regelmessig. Med sjakk kan du nemlig trene deg smartere.

TEKST **SARAH MILLE HAUGEN**
KILDER **OLGA DOLZHYKOVA, ROLAND GRABNER, STORE NORSKE LEKSIKON**

© Sophie Triay

ØKER SJAKK IQ?

Sjakk er på banen som aldri før og trenden viser seg faktisk å være nokså sunn!

– Det finnes en rekke forskningsprosjekter som viser at sjakkutdanning har en positiv påvirkning på IQ nivåer hos barn. Dette vises også i andre aldersgrupper, sier daglig leder i Stormester AS, Olga Dolzhykova, som har en doktorgrad i pedagogikk og er stormester, som er den høyeste oppnåelige tittelen i sjakk.

Roland Grabner, østerisk psykolog, hjerneforsker og professor i Talent Forskning ved Universitetet i Graz mener det ikke enda er vist at sjakk direkte kan øke IQ.

– Forskning har vist at det er en sammenheng mellom spillestyrke (ELO ranking) og intelligens, noe som tyder på at gjennomsnittlig vil personer med høyere intelligens være sterkere sjakkspillere. Dette forholdet er midlertidig ikke perfekt. Dette betyr at det er svært sterke sjakkspillere med gjennomsnittlig eller litt over gjennomsnittet IQ, samt svake sjakkspillere med høy IQ. I tillegg vil korrelasjonene ikke fortelle os noe om årsakssammenhenger. Det kan være på grunn av det faktum at mer intelligente mennesker spiller sjakk, eller har en annen innflytelse. Gitt annen forskning på kognitive evner og læring er det usannsynlig at det å spille sjakk øker generell intelligens. Men det er sannsynlig at engasjement i sjakk forbedrer andre viktige ferdigheter og kompetanse som konsentrasjon og selvregulering, spesielt hos barn, sier Grabner.

UTVIKLER FLYTENDE INTELLIGENS

Dolzhykova mener derimot at vi kan utvikle vår intelligens gjennom sjakk. Vi har to forskjellige typer intelligens og sjakk utvikler den såkalte flytende intelligensen.

– Det er begrepene krystallisert og flytende intelligens, som er faktorer av generell intelligens. Krystallisert intelligens er angitt med en persons dybde og bredde av generell kunnskap, ordforråd, og evnen til å resonnere med ord og tall. Det er et produkt av utdanning og kulturelle opplevelse, sier Dolzhykova.

– Flytende intelligens er evnen til å resonnere og løse nye problemer, uavhengig av kunnskap fra fortiden. Det er evnen til å analysere nye problemer, identifisere mønstre og sammenhenger

Visste du at...

den yngste stormesteren gjennom tidene er ukrainskfødte Sergey Karjakin, som i august 2002 oppnådde tittelen i en alder av 12 år og 7 måneder. (STN)

> Sjakk er et kognitivt svært krevende spill som engasjerer flere deler av hjernen vår. Å spille sjakk er en bedre hjernetrening enn å løse kryssord, sier Grabner.

som underbygger disse problemene. Hvis vi snakker om ikke-profesjonelle sjakkspillere, er det den flytende intelligens som kan være utviklet av spillet. Sjakk er en ekstremt rikt spill der du må kunne mestre og trene en rekke logiske ferdigheter. Disse kunnskaper vil også lett overføres til andre felt av menneskelig aktivitet. Dette er hvordan det egentlig fungerer, sier Dolzhykova.

VISER POSITIVE RESULTATER

– Sjakk er et kognitivt svært krevende spill som engasjerer flere deler av hjernen vår. Å spille sjakk er en bedre hjernetrening enn å løse kryssord, sier Grabner.

Det er gjort flere eksperimenter med sjakk og faktisk viser alle av dem positive resultater.

– Det er vanskelig å si hvor mye sjakk man må spille for at det skal ha en positiv påvirkning, fordi det er ikke mange som spiller sjakk bare for «å bli smartere». Det kan diskuteres hvor mange timer en person trenger for å tilegne seg rikelig kompetanse i sjakk. Når vi snakker om positiv innflytelse på intelligens, kan jeg si at vitenskapelige eksperimenter gjort med barn som varierer mellom fire måneder til tre år viser alle positive resultater, sier Dolzhykova.

GUNSTIG FOR BARN

– Forskning viser at det er nødvendig med noen tusen timer med alvorlig sjakk-lek og sjakk-trening for å nå sjakkekspert nivået. Hvor mye bevisst trening som nøyaktig er nødvendig avhenger av den enkelte. Det er noen personer som oppnår graden stormester med lite trening, mens andre trenger mye. I alle fall er trening en nødvendig forutsetning. Uten trening kan en ikke bli en sjakkekspert.

STORMESTER:

Internasjonal stormester er den høyeste livsvarige tittelen en sjakkspiller kan tildeles. Per 2014 finnes det omtrent 1450 stormestere i verden hvorav 10 er norske.

Når man spiller sjakk øker viktige ferdigheter som konsentrasjon, sier Grabner.

Dolzhykova mener at sjakk har vist seg å være svært gunstig for barn og det finnes studier som viser at det kan bidra til å forbedre den mentale skarphet av de eldre.

– Det er ikke mye forskning som er utført med voksne. De fleste av de tilgjengelige forskningsprosjekter har sett på forskjellene mellom amatører og profesjonelle spillere (de som har trent sjakk på egenhånd før eventuelle eksperimentelle faser, slik er det ikke mulig å måle deres IQ nivå før trening og etter). Ofte er voksne opptatt med karrierer og hverdagsliv, slik at det vil være ugunstig å bruke et halvt år av gangen for trening sjakk og delta i eksperimenter, sier Dolzhykova.

– For min egen doktorgradsavhandling jobbet jeg med universitetsstudenter og forsket på muligheten for å utvikle IQ og visse kognitive evner ved hjelp av sjakk og interaktive logiske spill og oppgaver. Etter kort tid, viste begge de eksperimentelle gruppene positive resultater, men bare utviklingen av kortsiktige visuelle hukommelse viste statistisk stor forskjell mellom gruppene. De som spilte sjakk viste seg bedre i avsluttende tester, sier Dolzhykova. ■

Stavangerregionen Havn og Risavika Havn står bak Westport – det viktigste logistikk-knutepunktet til og fra Vestlandet.

Vårt mål er å gjøre sjøveien mer attraktiv enn landeveien!

WESTPORT Stavanger

Tlf: 51 71 59 30

tv vest
VI SPILLER KUN LOKALE VARIANTER
ALTIBOX kanal 7
GET kanal 32
RIKSTV kanal 54
CANAL DIGITAL
www.tvvest.no

TIL LEIE - Forus/Lura

Flotte kontorlokaler i Stokkamyrveien 13 • Flere valgmuligheter: 170 – 250 – eller 370 kvm • Gode parkeringsmuligheter • Sentralt beliggende i et etablert næringsområde • Kort avstand fra FV44 og E-39 • Cellekontorer og landskap • Moderne materialvalg og høy standard • Felles kantine (Wilberg) og Starbucks • Stor takterrasse • 2 store møterom i tilknytning til kantinen • Innendørs sykkelparkering med spyleplass og direkte adkomst til garderober • Egen vaktmester «på bygget» • Endelig innredning og standard kan tilpasses leiers ønsker og behov • Gode profileringsmuligheter på fasaden.

Kontakt: Arne Tårup, tlf 95 98 92 31, mail: arne@kaph.no, www.kaph.no

kaph NÆRINGS MEGLING

?

For kun kr 99,- pr. mnd. får du vite hva som skjer i Gjesdal.

Bestill på GBnett.no

GJESDALBUEN GBnett

SUPER-
DEAL

BYGG OM NÅ!
VI LÅNER DEG HUS IMENS.

I superdealen vår er alle gode ting tre: Gratis befaring.
Tegning, prosjektering og byggemelding inkludert i avtalt pris.
Lån av bolig mens vi pusser opp!

KONTAKT OSS FOR EN PRAT OM SUPERDEALEN!
Morten Håvarstein | 948 04 423 / 958 00 300 | mortenh@jadarhus.no

www.jadarhus.no

JADARHUS®
Det lille ekstra

Nettbutikken med personlighet siden 2004

Steggen Villmarksenter
er tilbake i Stavanger

steggen.no

Pickup Point

Stokkamyrveien 15
4313 Forus
Tel. 47 70 70 16
@: post@steggen.no
www.steggen.no

Skal det være et slag sjåk?

Dagens sjakkregler antas å ha oppstått i Spania på slutten av 1400-tallet, men hvorfor utelukkende følge disse? Har man lyst å prøve seg på en liten vri er det bare fantasien som setter grenser. Her er noen morsomme varianter man kan prøve seg på! PS. Det er en fordel at motstanderen er informert før start...

TEKST **MAREN STANGELAND**

TANDEMSJAKK: Spillets regler er som normalt i tandemsjakk, men her er det to på hvert lag som flytter annen hvert trekk. Samarbeidet er begrenset, da det ikke er lov å snakke sammen og diskutere trekkene. Det er ikke lett å lese hverandres tanker, så her kan det fort bli krøll i planene!

HÅND & HJERNE: Også her er det to på hvert lag, men samarbeidet fungerer litt annerledes. Her skal nemlig den ene spilleren si hvilken type brikke som skal flyttes, men kan verken angi hvor den skal flytte eller hvilken spesifikke. Sier han for eksempel «springer», kan den andre spilleren velge hvilken springer som skal flyttes, samt hvilket (lovlige) felt den skal flyttes til.

POISONED PAWN: Spillets regler går som normalt - bortsett fra en liten twist. Én bonde hos hver spiller er «forgiftet». Det vil si at om motstanderen tar denne bonden, taper han spillet.

HIDDEN QUEEN: I Hidden Queen er en bonde på hvert lag egentlig en hemmelig dronning! Her kan du velge mellom å holde en lav profil til det virkelig gjelder, eller gå hardt ut med en gang.

MÅ-SLÅ: En nokså banal versjon, hvor poenget er å bli kvitt alle brikkene først. I hvert trekk hvor det er mulig, er spillerne nødt til å slå en brikke. Her må du tenke motsatt av vanlig sjakk: det lønner seg nemlig å sette brikker i slag, helst slik at du selv ikke har noe å slå tilbake med! Brikkene flytter som normalt, men se bort fra sjakker.

RAKETTSJAKK: Du trenger heldigvis ikke være rakettforsker for å spille rakettsjakk. I denne varianten øker antall trekk for hver tur. Det vil si at man i første trekk kan flytte ett trekk (som normalt), mens motstanderen i neste trekk kan flytte to! Deretter flytter du tre, motstanderen fire, også videre... Dette er en fin øvelse i å lete etter såkalte «ønskestillinger» og leting etter mattmotiver bør være hovedprioriteten foran det å vinne materiell.

PRATELAGSJAKK: Pratelagsjakk er akkurat hva det høres ut som. Man er flere spillere på lag og har lov til å prate sammen! Det bør være minst like mange brett som antall spillere per lag, gjerne flere for å skape kaos. Her kan man rotere, diskutere og samarbeide akkurat slik man ønsker det. I pratelagsjakk vil det være hensiktsmessig å bruke en sjakklokke, gjerne med 15-20 minutter til hvert lag.

BASKETSJAKK: Synes du sjakk kan bli litt for stillesittende? Med basketsjakk får du garantert opp pulsen. Her er sjakklokke essensielt for spillet og den kan gjerne stilles på 10-15 minutter per spiller. Reglene går som normalt på brettet, men idet du slår en av motstanderens brikke, er du nødt til å kaste den i en kurv/bøtte eller lignende fra en viss avstand. Dersom du treffer, kan du trykke på klokken slik at spillet fortsetter. Dersom du bommer, må du løpe like mange runder som brikken er verdt (for eksempel dronning = 9 poeng gir 9 runder). Rundene kan enten være rundt kurven (advarer mot svimmelhet), eller en annen «løype» som er avtalt på forhånd. I basketsjakk må man altså tenke seg om to ganger før man går inn i et avbytte, eller takker ja til motstanderens sleipe tårnoffer! Basketsjakk blir ekstra morsomt om man er flere spillere fordelt på to lag.

SJÅK: I sjåk (engelsk: bughouse chess) spiller to lag, med to spillere på hvert lag, mot hverandre over to brett som står ved siden av hverandre. De to som er på lag skal sitte på samme side, og spille med motsatt farge. Grunnen til dette er nemlig fordi at når spiller A med hvit, slår motstanderens sorte brikke, kan han overrekke denne brikken til sin lagpartner spiller B. Spiller B kan nå sett inn denne brikken i sitt eget spill, så straks det er hans tur - eller spare den til senere. Å plassere en ny brikke på brettet tilsvarer ett trekk. Målet er å sette sjakk matt, og sjakkmatt på et av brettene avslutter begge kampene. Her bør det spilles med klokke (anbefalt: 5 minutter). Går tiden ut er ordinære regler gjeldene - altså tap! ■

Visste du at...

Det er 318 979 564 000 forskjellige måter å spille de fire første trekkene på.

Sjakkbutikken.no

Lynkurs i sjakk

Går du med en sjakkspiller i magen?

At sjakk fascinerer flere og flere i Norge er det ingen tvil om. Under begge VM-kampene med Magnus Carlsen i hovedrollen har butikker og nettsteder opplevd en voldsom pågang sammenlignet med normalt fra folk som vil ha tak i de 32 brikkene og det rutede brettet.

TEKST **EVEN EMBERLAND**

Og du må naturligvis ha brikkene og brettet for å spille som nybegynner. Enten i fast form, på datamaskinen, mobilen eller en annen teknisk sak som gir deg muligheten til å spille sjakk.

EN AVGJØRENDE FORUTSETNING FOR Å SPILLE ORDENTLIG SJAKK ER Å STILLE OPP BRIKKENE RIKTIG.

Deretter kommer reglene og hvordan brikkene flytter (se egen boks). I tillegg finnes det noen spesialtrekk som man ikke må kunne for å spille. De kan du lese og se mer om blant annet i NRKs nettserie «Sjakkskolen».

Når du har lært deg reglene og stilt opp brettet, er du klar for å spille. Da er det irrelevant hvilket nivå du er på, sjakk er for alle!

Du vinner partiet enten ved å sette motstanderen sjakk matt, eller om den andre spilleren gir opp.

For å sette motstanderen sjakk matt, må kongen bli satt i sjakk samtidig som den ikke kan flytte til et felt dine egne brikker dekker.

Derfor er det svært viktig at din egen konge er så trygg som mulig. For eksempel er det ofte smart å gjemme den bak egne bønder på den ene eller andre siden av brettet. Det gjør du med spesialtrekket rokade. Det er at kongen flytter to felter til venstre eller høyre fra sin utgangsposisjon samtidig som tårnet hopper over kongen og stiller seg på feltet ved siden av. Trekket kan bare gjøres om det ikke er noen brikker mellom kongen og det aktuelle tårnet, samtidig som verken kongen eller tårnet kan ha flyttet på seg tidligere i partiet.

Ellers handler det om å utvikle sine egne offiserer og gjerne ha noen bønder i sentrum for slik å gi plass til dine egne brikker. Derfor blir det som en tommelfingerregel sagt at man i åpningen bør forsøke å erobre sentrum og få kongen i sikkerhet med en rokade. Klarer du det, er forutsetningene gode for å spille et bra parti!

Du kan lære mer om sjakk med å lese «Sjakkskolen» skrevet av Øystein Brekke. Det er en serie på fire lærebøker hvor formålet er å lære deg sjakk og gjøre deg bedre. Det samme gjør boka «Sjakk» skrevet av Ellisiv Reppen. Ellers er den nevnte nettserien til NRK verdt å se.

Lykke til!

Slik flytter brikkene

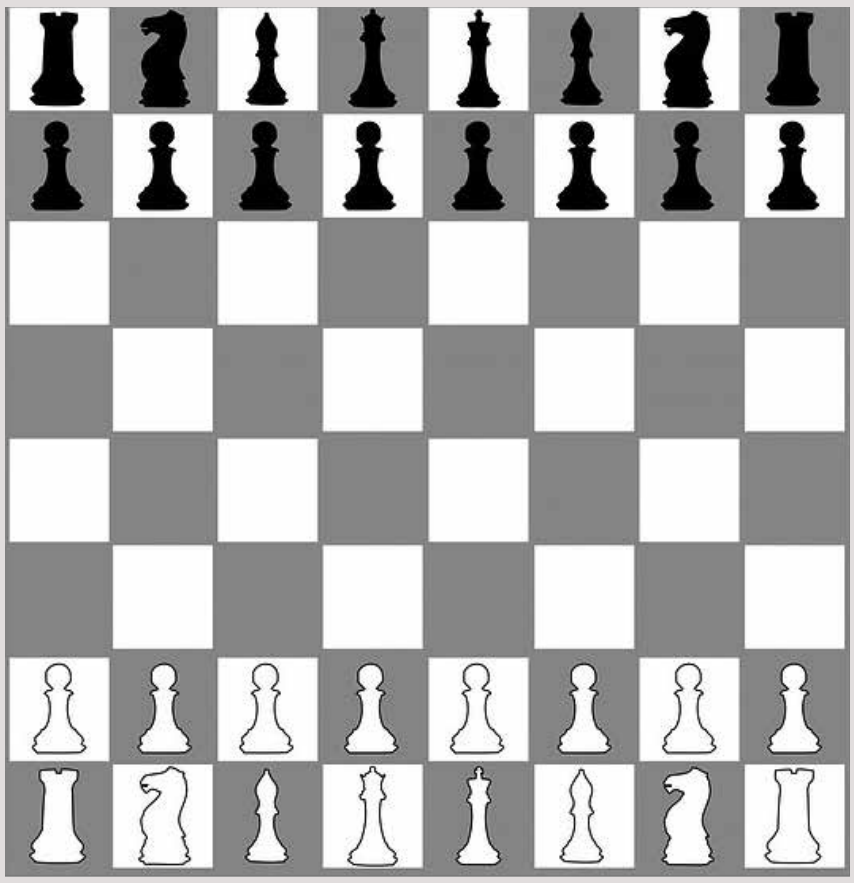

BONDE: Kan gå ett felt fram, unntaket er når den står på startfeltet, da, og kun da, kan den gå to felter fram. Men den kan ikke gå rett fram på en annen brikke. Den eneste måten en bonde kan slå en annen brikke på er ett felt skrått framover. Om bonden når helt over til motsatt side av brettet, så kan du forvandle den til en hvilken som helst brikke bortsett fra kongen.

SPRINGER: Har relativt liten rekkevidde, men det spesielle bevegelsesmønsteret gjør det vanskelig for motstanderen å kontrollere den. Som eneste brikke kan den flytte over felter en annen brikke står på. Den flytter alltid to felter fram og ett til siden, eller ett felt fram og to til siden. Trekket kan utføres i alle retninger, f. eks. to felter til siden og ett til fram, eller ett felt bak og to til siden.

LØPER: Har stor rekkevidde. Kan kun gå diagonalt. Løperen som starter på hvite felter vil spille hele partiet på hvite felter. Kan gå så langt diagonalt som brettet tillater det så lenge andre brikker ikke står i veien.

TÅRN: Kan bare flytte loddrett og vannrett, men kan som løperen bevege seg over hele brettet i ett trekk. Blir som hovedregel ei sterkere brikke desto lenger partiet varer og andre brikker forsvinner da åpne linjer (se ord) er en fordel for tårnet.

DRONNINGA: Spillets sterkeste brikke. Kan flytte loddrett, vannrett og diagonalt. Hver spiller starter med ei dronning hver, men kan få ei ny/ei til om hun eller han forvandler en bonde

KONGEN: Spillets viktigste brikke. Flytter som dronninga loddrett, vannrett eller diagonalt, men kan kun flytte ett felt om gangen. Spillet er over når enten sort eller hvits konge er sjakk matt. Derfor forsøker man vanligvis å beskytte og «gjemme» kongen fra motstanderen slik at den er trygg.

Sjakk i Rogaland

Er du interessert i å lære å spille sjakk? Det finnes flere sjakkubber i Rogaland som tar i mot nye medlemmer. Flere av klubbene har egne spilletider for ungdom. Kontakt den klubben som er nærmest deg for mer informasjon.

Klubb	Spillested	Spilletid	Kontakt
Sandnes Sjakklubb	Ganddal bydelshus	Tirsdager kl. 19	Erlend Stangeland Tlf. 913 73 931
Stavanger sjakklubb	Kirkegaten 40	Mandager kl. 19:00	Tor Ketil Larsen Tlf. 908 32 795
Randaberg sjakklubb	Landsbyloftet	Torsdager kl. 17	Wenche Ravneng Tlf. 917 94 110
Sevland sjakklubb	Karmøy Kulturhus	Onsdager kl. 17	Sigvatt Stenholt Tlf. 993 62 811
Egersund sjakklubb	Husabø skole	Mandager kl. 18:15	Thor-Kenneth Feyling Tlf. 951 08 362

Ord og begreper

AVDEKKER: Sjakktrekk hvor man flytter en brikke slik at en annen brikke angriper.

BONDESTRUKTUR: Hvordan bøndene står oppstilt i forhold til hverandre. En sammenhengende struktur er ofte en fordel, mens dobbeltbønder og isolerte bønder gjerne blir regnet som svakheter.

BUKK: Å bukke i sjakk betyr å gjøre et veldig dårlig trekk, som ofte er avgjørende for stillingen og taper partiet.

DOBBELTBONDE: To bønder av samme farge som står i samme linje. Slike bønder kan bare oppstå ved at en bonde slår en annen brikke. Dobbeltbønder regnes vanligvis som en liten svakhet i stillingen.

DRONNINGFLØY: Den halvdelen av brettet som dronningen står på i utgangsposisjon. Den andre halvdelen er kongefløyen.

«EN PASSANT»: Et spesialtrekk i sjakk der en bonde under visse omstendigheter kan ta en annen bonde: En passant kan gjennomføres av spiller, A, med en gang etter at spiller, B har flyttet en av A sine bønder to felt frem og havnet ved siden av én av As bønder. Da kan A slå ut B sin bonde på skrå slik han vanligvis ville tatt en bonde. Passant-trekket må utføres umiddelbart etter at B har flyttet bonden to felt frem.

FRIBONDE: En bonde som ikke blir blokkert av motstanderens bønder. Dette er ofte en fordel i sluttspillet når det er mulighet for å gå inn med bonde og få ny dronning!

FORVANDLE: Når en spillers bonde går inn på motstanderens innerste rad (1. eller 8.-raden), kan den forvandles til en ny brikke.

GAFFEL: Når en brikke truer to eller flere av motstanderens brikker på en gang, kalles det en gaffel.

GAMBIT: En gambit er en sjakkåpning der en spiller ofrer materiell for å oppnå andre fordeler. Vanligvis er det en bonde som blir ofret, men det finnes også gambiter der man ofrer en løper eller springer. Se åpning.

GM: GM står for Grand Master, på norsk heter det stormester. Dette er den høyeste tittelen, og tildeles spillere over 2500 i rating som også har prestert et gitt resultat i tre store turneringer.

HURTIGSJAKK: Hurtigsjakk er sjakk hvor det må spilles raskere enn det som er normalt: Hver spiller har mellom 15 minutter og én time, noen ganger med et tidstillegg per gjennomført trekk.

IM: Internasjonal mester, er tittelen under GM. Det stilles et krav om å ha vært over 2450 i rating og tre gode internasjonale turneringsprestasjoner.

INITIATIV: I sjakk er det viktig å være den som har initiativet. Det betyr at man presser motstanderen på den andres «banehalvdel».

ISOLERT BONDE: En bonde som ikke har noen bønder av samme farge i linjene ved siden av seg. Dette kan både være en fordel og svakhet, avhengig av stillingen.

KVALITET: «Å lede med kvalitet» vil for eksempel si at man har vunnet et tårn for en springer eller løper.

OFFER: Et sjakkoffer betyr vanligvis å ofre materiell (en eller flere brikker) for å få til et angrep.

PATT: Patt er en stilling der spilleren som er i trekket ikke står i sjakk, men ikke kan gjøre noen lovlige trekk. Ved patt avsluttes partiet med remis (uavgjort) som resultat.

RATING: Et tall som sier noe om spillestyrken. Magnus Carlsen har i dag verdens høyeste rating.

RATINGPRESTASJON: Et tall regnet ut i fra en gitt prestasjon, f.eks. i en turnering. Er prestasjonen høyere enn ratingen, vil man tjene nye ratingpoeng, og motsatt.

REMIS: Uavgjort. Remis oppstår ved patt, trekkgjentagelse (samme stilling tre ganger), hvis det ikke er nok brikker til å matte, 50 trekk spilt uten at en brikke er slått eller en bonde flyttet, eller ved avtale.

ROKADE: Rokade er et spesialtrekk som flytter to brikker i ett trekk. Man rokerer ved å flytte kongen to felt mot et tårn, og deretter flytte tårnet til det feltet som kongen passerte. Kan kun gjøres når verken kongen eller det aktuelle tårnet ikke har flyttet tidligere i partiet.

SENTRUM: De fire midterste feltene på brettet: e4, e5, d4 og d5.

SIMULTAN: En person spiller mot flere spillere samtidig.

SJAKK MATT: Kongen er i sjakk, og det er ikke mulig å gjøre noen lovlige trekk. Spilleren som gir sjakk matt vinner partiet.

SLUTTSPILL: Fase av spillet hvor det er få brikker igjen. I sluttspill skinner ofte bøndene fordi det er enklere for dem å forvandle seg med færre brikker på brettet.

TIDSNØD: Lite tid igjen på klokken kalles tidsnød.

ÅPNING: Den første fasen av partiet der begge spillerne er opptatt av å få utviklet brikkene og gjøre krav på viktige felt, særlig sentrum.

ÅPEN LINJE: Ei linje (for eksempel a1-a8) som er fri for brikker. I ei åpen linje er særlig tårnet ei sterk brikke fordi det når fra den ene siden til den andre i ett trekk.

Ventilasjonsrengjøring

FØR

ETTER

Vi rengjør vifter, ventiler, kanaler, filter - det vil si alle deler av et ventilasjonsanlegg. Rensingen kan utføres på alle typer ventilasjonsanlegg.

Rengjøringen av selve kanalen utføres maskinelt med fleksibel slange og roterende kost. Vi kommer derfor forbi de fleste svinger og innsnevringer.

Rehabilitering
Privatboliger, barnehager, små- og mellomstore bedrifter
Vi utfører rehabilitering av ventilasjonsanlegg, slik som skifte av vifter, ventilasjonsaggregater, kjøkkenhetter / ventilatorer, filter, rister, kanaler og øvrig tilbehør.

Nymontering Privatboliger
Vi tilbyr også nymontering av ventilasjonsanlegg / aggregater.
Kontakt oss for pris på salg og montering av deler til ditt ventilasjonsanlegg!

Oppfølgingstjeneste
Vi tilbyr en oppfølgingstjeneste der vi kontakter deg for tilbud om ny rengjøring etter faste intervall. Gjennom jevnlige rengjøringer kan kvaliteten på ventilasjonsanlegget opprettholdes. De fleste anlegg vil trenge rengjøring etter 3-5 år - intervallet kan imidlertid tilpasses ut i fra det enkelte anleggs behov.

- **privat-boliger**
- **barne-hager**
- **små- og mellom-store bedrifter**

Radon

Vi utfører målinger, befaringer og tiltak til private og bedrifter. Vi levererHMS radonrapporter i henhold til offentlige krav for arbeidsplasser.

Radon er en usynlig og luktfri gass, som dannes kontinuerlig i jordskorpa. Utendørs vil radonkonsentrasjonen normalt være lav, og helsefare oppstår først når gassen siver inn og oppkonsentreres i vårt innemiljø.

Kontakt oss i dag, og vi hjelper deg mer enn gjerne!

51 48 39 35

Villa Ventilasjon RENS

post@Vvrens.no

Sjakk-Erles nybegynnertips til å spille sjakk

Til alle som vil lære sjakk: Slapp av! Det greier du. For å sitere Magnus Carlsen i et intervju med den tyske avisen Die Zeit: «Sjakk er lett å lære, men umulig å mestre perfekt.» Så mens han og resten av Altibox Norway Chess-deltakerne konsentrerer seg om siste del av den påstanden, kan vi andre nøye oss med den første. Altibox Norway Chess har tatt en prat med en av Norges beste kvinnelige sjakkspillere, for mange kjent som TV 2 sin sjakkekspert, Erle Marki Hansen, om hvordan hun ble god i sjakk. 19-åringen fra Marnardal i Vest-Agder deler også sine beste tips til nybegynnere.

TEKST **MAREN STANGELAND**

– Hvordan ble du introdusert for sjakk?

– Da jeg var åtte år så jeg «Prinsen av sjakk», en dokumentar om 13-årige Magnus Carlsen som på det tidspunktet vel omtrent akkurat hadde blitt stormester. Pappa har fortalt at jeg la meg med stjerner i øynene etter den kvelden og at det deretter aldri var noen vei tilbake. Det var sjakk jeg ville drive med.

– Hvordan lærte du sjakk?

– Jeg var heldig og hadde både en far og en bror som hadde interesse for sjakk og som både kunne lære meg spillet og en stund også gi meg motstand. Det gjorde at jeg hadde en fin læringsarena på hjemmebane i begynnelsen. Etter et halvt år var det dog på tide å avansere til en sjakklubb.

– Hva synes du var vanskelig i starten? Noen spesielle brikker, regler etc.?

– Jeg husker jeg synes notering, og da spesielt notering av litt spesielle regler, var skikkelig vrient. Under mitt første ungdoms-NM turte jeg ikke gjøre en passant fordi jeg ikke visste hvordan jeg skulle notere det ned. Skulle jeg skrive at bonden ble slått på feltet den stod på eller feltet den flyttet til? Som en sjenert liten jente på ni år ville jeg i alle fall ikke spørre turneringslederen. For hvordan skulle jeg gjøre det, liksom? Måtte jeg stoppe klokken? Da kom jo motstanderen min til å tro jeg ga opp. Skulle jeg rekke opp hånda? På min tid eller hans? Sånne ting hadde jeg ikke noe særlig god kontroll på og var alt for redd til å spørre om hjelp.

– Hvordan trente du sjakk helt i starten?

– Siden jeg er oppvokst på landet med lang avstad til sjakklubb og trenertilbud har det alltid vært mest praktisk å legge sjakktreningen til hjemmebasen. Det aller meste har blitt gjort på en computer og via internett, alt fra oppgaveløsing til personlige trenere. Et ungt sjakkmiljø var dessuten så godt som ikke-eksisterende i Kristiansand, så det har vært mye pusling på egenhånd.

Erle er både norgesmester for jenter, nordisk mester for jenter og har spilt på det norske kvinnelandslaget underi OL i 2012 og EM for landslag i 2011.

– Hvordan trener du nå?

– Jeg har egentlig aldri vært så veldig glad i å verken lese sjakkbøker eller studere åpningsteori, så på det rent teoretiske skranter jeg nok derfor en del. Tilnærmingen min til trening har vært mye mer praktisk. Det har vært mye oppgaveløsing og mye spilling, både på nett og i turneringer.

– Har det oppstått noen tilfeller hvor du eller motstanderen var i tvil om reglene?

– Den av slike episoder jeg kanskje husker best er fra ungdoms-NM i Bergen i 2008. På det som var nabobordet mitt og et av toppoppgjørene, hadde en av spillerne flyttet en brikke til et felt hvor han ikke hadde lov å flytte den. Siden rørt brikke må flyttes ble han fortalt at han måtte flytte brikken han hadde tatt på til et annet felt. Problemet var bare at det ikke fantes noen alternativer til hvor brikken kunne plasseres og den hysterisk gråtende gutten måtte sette den rett i slag. Selv har jeg vunnet en del sluttspill på at motstanderen ikke kjenner til passant-regelen. Første gang jeg slo en erkefiende i Kristiansand Sjakklubb var faktisk på den måten. Da var jeg storfornøyd, men seieren kom kanskje likevel med en liten bismak.

– Hva er dine beste råd til helt ferske nybegynnere som ønsker å lære seg sjakk?

– Spill så mye som mulig, løs masse oppgaver og vær tålmodig. En karriere har både oppturer og nedturer, og etter min erfaring er det gjerne etter en periode hvor det har buttet litt imot at jeg etterpå har brutt en ny barriere. Og ha det gøy! Det viktigste er å ha det gøy. ■

ERLE MARKI HANSEN

- Født 1996
- Rating 1829
- Kjent som sjakkekspert på TV2
- Er Twitter-moderator under TV 2 sine sjakk-sendinger. Også under Altibox Norway Chess
- Var aktuell med Erles sjakk skole på TV2 Sportskanalen under Norway Chess 2014

Franske båter – med det lille ekstra! www.dufour.no

DUFOUR YACHTS

W~YACHT

Med seiling som lidenskap i over 50 år

Norsk importør: W-Yacht, AS Båsen 38, 4152 Vestre Åmøy (Stavanger)

Telefon: 40 00 49 33 E-post: post@w-yacht.no Hjemmeside: www.w-yacht.no

BLI MED OSS SOM SPONSOR!

Mange av våre sponsorer har hatt stor glede og verdi av å bidra til å bygge opp dette nye arrangementet. Altibox Norway Chess ønsker flere samarbeidspartnere og håper dette kan være noe for din bedrift.

VI KAN TILBY:

- Profilering både på lokalt, nasjonalt og internasjonalt nivå
- Relasjoner og nettverk
- Aktiviteter internt i bedriften, mot kunder og leverandører
- Samfunnsansvar gjennom vårt skolesjakk-prosjekt

altibox NORWAY CHESS

HVA ER ALTIBOX NORWAY CHESS?

EN SUPERTURNERING I VERDENSKLASSE
Altibox Norway Chess er en av verdens sterkeste superturneringer i sjakk hvor ti av de beste spillerne i verden deltar. Altibox Norway Chess arrangeres i år for fjerde gang i Stavanger og er den eneste turnering i Norden av et slikt format og styrke.

SJAKKSKOLE OG TURNERING
Som en del av samfunnsengasjementet vårt setter Altibox Norway Chess et høyt fokus på å engasjere barn. 2200 barn har fått sjakk-opplæring og 90 skoler deltatt i skoleturneringen i regi av Altibox Norway Chess. Fra og med i år går skolesjakk-turneringen fra å være regional til å bli en nasjonal turnering.

STOR MEDIEOPPMERKSOMHET, LANGE LIVE-SENDINGER
Altibox Norway Chess blir dekket live på tv og internett med send-inger både nasjonalt og internasjonalt. TV 2 er mediepartner og har stor suksess nasjonalt. Ute i verden følges Altibox Norway Chess av flere millioner mennesker, mange av disse via vår egen live side på web.

Ta kontakt med styreleder, Kjell Madland for en uforpliktende prat
Telefon: 911 67 695
E-post: kjell@norwaychess.com

norwaychess.no

Gjør et sjakktrekk - velg oss:

arkitekter MNAL ARC ARKITEKTUR

FLORISS
Amfi Ålgård

HTH
Stavanger - hth.no

Global Office

ENSIGN
ensign.no

Jærentreprenør

Bavaria
MINI Stavanger

VELUX®
velux.no

Scandic
altibox
NORWAY SUMMIT
Bavaria
stavanger forum
STAVANGER KONSERTHUS
JÆRMUSEET VITENFABRIKKEN
SANDNES HALLEN
Gunnarshaug Trykkeri trykk-design-media
fasett
itkon as
2
Lyse
STEINBRU PHOTOGRAPHY
gosh! it's all about branding
Norpost
ASKO
BoligPartner
SolaBetong
coop Coop Gjestdal AS
AVINOR
ConcreteWall
TalentBox
GILJE VINDUER DØRER
Global Office
CONVENTOR
BDO
Entreprenørfirma Frode Olsson AS
JADARHUS
PORTTEKNIKK
RENNESØY TRAFIKK
LAST FRIDAY SOFTWARE DEVELOPMENT
Bolig KONSULENTENE
SANDNES KOMMUNE
STAVANGER KOMMUNE
norwaychess.no

Altibox Norway Chess formidler:

NØYAKTIGHET	SAMFUNNS-ENGASJEMENT	VERDENSKLASSE	TOPP PRESTASJONER
FREMTIDSRETTET	SPISS-KOMPETANSE	INTELLEKTUELL KAPASITET	SOSIAL-KUNNSKAP

Styret - Altibox Norway Chess

KJELL MADLAND er daglig leder i Midtfjell utviklingsselskap samt prosjektleder for Gjesdal kommune. Han har foruten mange år i næringslivet 10 år bak seg som daglig leder i Bryne FK, dette inkludert 4 år i Tippeligaen. Ansvar for arrangement og mediehåndtering var blant oppgavene som inngikk i stillingen. Han har fulgt sjakkmiljøet gjennom sønnen Kristoffer som har oppnådd gode resultater i Norge og i Norden. Kjell er leder for styret og er initiativtaker til hele prosjektet.

JØRAN AULIN JANSSON er mangeårig eier og leder av egen bedrift innen papirbransjen. Han har innen sjakken stor internasjonal innflytelse gjennom verv i både Europeisk sjakkforbund og verdens sjakkforbundet. Han har tidligere vært president i Norges sjakkforbund i mange år og har vært sterkt delaktig i å arrangere sjakkolympiaden i Tromsø. Han er vår sjakkfaglige leder innenfor arrangementet.

BENEDICTE WESTRE SKOG er en sosial entreprenør som holder en MSc grad i International Development. Hun har studert i en rekke land og har erfaring fra prosjektarbeid fra ulike organisasjoner som Amnesty International, Røde Kors og Plan. Hun har et stort engasjement i humanitært arbeid og bærekraftig utvikling. Benedicte jobber spesielt med marked og kommunikasjon i Altibox Norway Chess.

FRODE SØMME er eier og leder av egen bedrift innen IT bransjen. Han har mange års erfaring innen faget. Han har stor teknisk kompetanse og leder forberedelsene og gjennomføringen av live sendingene. Frode har ansvar for at våre sendinger når ut i verden.

GEIR NESHEIM er generalsekretær i Norges Sjakkforbund, tidligere president i samme. Han er en erfaren næringslivsleder og har arbeidet 15 år i utlandet. Geir inngår i styret med spesielt fokus på utvikling av sjakk i skolen og skolesjakkturneringen.

FRODE FJELDSBØ er ordfører i Gjesdal kommune og representerer Arbeiderpartiet. Han er utdannet sosialantropolog og har interkulturell kommunikasjon som en viktig faglig interesse. Han har lang ledererfaring fra skoleverket, både videregående skole og høgskole, og bred erfaring fra ulike organisasjoner og lag. Han ledet i mange år Ålgård fotballklubb.

Velkommen til
Kongeparken

Åpent hver helg t.o.m. 1. mai!

ÅPENT 10–17 ALLE HELGER. 1. MAI ÅPENT 10–18.

MØT FILMHELTEN VÅR I GRÅTASSLAND

ÅPNER 16. MAI:
NYHET
80 METER HØY!
Ørnen

I SALG T.O.M. 1. MAI

SPAR OPPTIL 55 % PÅ BRUMLES FAMILIEKORT!

INNEHOLDER 5, 10 ELLER 15 DAGSKORT OG MANGE FORDELER.

BRUMLES Familiekort 2016

KONGEPARKEN

Kjøp kortet på **kongeparken.no**

Ryttergarden